

Tokat'ta Vatan Cephesi (1958-1960)**The Fatherland Front in Tokat (1958-1960)****Betül TEKİNSOY * Öz**

Türk siyasi hayatının kilometre taşlarından birisini oluşturan Demokrat Parti (DP), 1950 yılında yapılan seçimlerin sonucunda 27 yıllık tek parti iktidarına son vererek önemli bir başarı elde etmiştir. DP, iktidarının ilk dönemi olan 1950-1954 yılları arasında dış krediler ve tarımdan elde edilen gelirlerin artmasının da etkisiyle birçok önemli icraat gerçekleştirmiş ve 1954 seçimlerinde de halkın desteğini alarak iktidarını sürdürmeyi başarmıştır. Ancak 1954-1957 arası dönemde ülkede ekonomik sorunların baş göstermeye başlaması, iktidarın çıkardığı kanunlarla muhalefet, basın ve yargı üzerindeki baskısını arttırması ve 6-7 Eylül 1955 olayları gibi ülkenin dış dünyada itibarını sarsan durumların da ortaya çıkması, 1957 seçimlerinde DP'nin oylarının düşmesine, muhalefet partilerinin özgüveninin artmasına ve DP'ye karşı muhalefetlerini daha da sertleştirmelerine neden olmuştur. Ekim 1958 yılından itibaren DP'ye karşı ortak hareket etme kararı alarak birleşen muhalefet partileri Güç Birliği adında siyasi bir yapılanma oluştururken, Adnan Menderes de, 12 Ekim 1958 tarihinde Manisa mitinginde yaptığı konuşmasında muhalefetin yıkıcı faaliyetlerine karşı tüm vatandaşların dahil olacağı bir Vatan Cephesi kurulacağını belirtmiştir. Adnan Menderes'in bu çağrısı üzerine yurt genelinde olduğu gibi Tokat'ta da 1958-1960 yılları arasında çok sayıda vatandaş muhalefet partilerinden istifa ederek DP'ye katılmıştır. Çalışmamızda Vatan Cephesi'nin Tokat ve ilçelerindeki teşkilatlanması ve halkın Vatan Cephesi'ne katılmalarının nedenleri Adnan Menderes'e gönderilen telgraflar göz önünde bulundurularak, özellikle T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nden edinilen belgeler ve dönemin yerel basınındaki haberler dikkate alınarak incelenmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
betultekinsoy@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5342-366X
Tokat / TÜRKİYE

* Assist. Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University Faculty of Economics and Administrative Sciences Political Science and International Relations Department
betultekinsoy@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5342-366X
Tokat / TÜRKİYE

Anahtar Kelimeler:

Tokat, Demokrat Parti, Vatan Cephesi.

Abstract

The Democrat Party (DP), which constitutes one of the milestones of Turkish political life, achieved an important success by ending the 27-year single-party rule as a result of the elections held in 1950. Between the years of 1950 and 1954, the first period of its power, the DP carried out many important actions with the effect of the increase in foreign loans and income from agriculture, and managed to maintain its power by getting the support of the people in the 1954 elections. However, the emergence of economic problems in the country from 1954 to 1957, the increasing pressure on the opposition, the press and the judiciary with the laws enacted by the government, and the emergence of situations that shook the country's reputation in the outside world, such as the events of 6-7 September 1955, caused the DP's votes to decrease in the 1957 elections, the opposition parties to increase their self-confidence and to harden their opposition to the DP. While the opposition parties, which decided to act jointly against the DP in

Başvuru/Submitted: 19/05/2023

Kabul/Accepted: 13/11/2023

October 1958, formed a political structure called the Union of Forces, Adnan Menderes, in his speech at the Manisa meeting on October 12, 1958, stated that a Fatherland Front would be established in which all citizens would be involved against the destructive activities of the opposition. Upon this call by Adnan Menderes, many citizens resigned from the opposition parties and joined the DP between 1958 and 1960 in Tokat, as in the rest of the country. In our study, the organization of the Fatherland Front in Tokat and its districts and the reasons for the people's participation in the Fatherland Front were examined by considering the telegrams sent to Adnan Menderes, especially the documents obtained from the Republic Archive of the Presidency of the State Archives of the Republic of Turkey and the news in the local press of the period.

Keywords:

Tokat, Democrat Party, The Fatherland Front.

Makale Bilgileri

Atıf: Tekinsoy, B. (2024). Tokat'ta Vatan Cephesi (1958-1960). *Selçuk Türkiyat*, (62): 153-178. Doi: 10.21563/sutad.1299677

Etik Kurul Kararı: Etik Kurul Kararından muaftır.
Katılımcı Rızası: Katılımı yok.
Mali Destek: Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
Çıkar Çatışması: Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Telif Hakları: Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.
Değerlendirme: İki dış hakem / Çift taraflı körleme.
Benzerlik Taraması: Yapıldı – iThenticate.
Etik Beyan: sutad@selcuk.edu.tr, selcukturkiyat@gmail.com
Lisans: Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

Article Information

Citation: Tekinsoy, B. (2024). Tokat'ta Vatan Cephesi (1958-1960). *Selçuk Türkiyat*, (62): 153-178. Doi: 10.21563/sutad.1299677

Ethics Committee Approval: It is exempt from the Ethics Committee Approval.
Informed Consent: No participants.
Financial Support: The study received no financial support from any institution or project.
Conflict of Interest: No conflict of interest.
Copyrights: The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.
Assessment: Two external referees / Double blind.
Similarity Screening: Checked – iThenticate.
Ethical Statement: selcukturkiyat@gmail.com, fatihnumankb@selcuk.edu.tr
License: Content of this Journal is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

Giriş

Türkiye’de tek parti döneminin son yıllarına damgasını vurmuş olan II. Dünya Savaşı, etkilerini yakından hissettirmiş ve savaş sonunda Türk siyasi yapısı da önemli derecede değişikliğe uğramıştır. Bu süreç, Türkiye’nin toplumsal dinamiklerini görmek ve anlamak açısından son derece kritik olmakla beraber, 1946 yılı sonrası çok partili hayat deneyimi esasında savaş yıllarının sosyal yaşamdaki dönüşümleri ile bağlantılıdır (Türkmen, 2017, s. 519-520).

II. Dünya Savaşı ile ortaya çıkan ekonomik sıkıntılarla mücadele etmek için hükümetin uyguladığı Milli Koruma Kanunu, Toprak Mahsulleri Vergisi ve Varlık Vergisi gibi yeni vergiler toplumun farklı kesimleri üzerinde tedirginlik yaratmıştır (Karataş, 2022, s. 308). Nitekim bu vergiler liberal ekonomi beklentisi olan sermaye gruplarının; Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu kapsamındaki toprak reformu girişimleri ise büyük toprak sahiplerinin CHP iktidarından uzaklaşmasına neden olmuştur (Uluç, 2020, s. 473).

Savaş boyunca uygulanan katı ekonomi politikaları bir taraftan geniş halk kitlelerini partiden uzaklaştırırken diğer taraftan da parti içindeki muhalefetin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Nitekim CHP’deki parti içi muhalefet 21 Mayıs 1945’te başlayan bütçe görüşmeleri ile ortaya çıkmıştır. Parti içindeki muhalif düşüncelere rağmen Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu’nun 11 Haziran 1945’te Meclisten geçmesi de CHP’de derin çatlakların oluşmasına neden olmuştur (Tunç; Şahin, 2015, s. 36;39). Bu kanunun Mecliste oylanmasından önce parti grubuna “*Dörtlü Takrir*” olarak bilinen belgeyi veren Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuad Köprülü esasında muhalefetlerinin sadece bütçeye veya Toprak Yasası’na olmadığını da göstermişlerdir. (Yılmaz, 2008, s. 100). Bu gelişmelerin sonucunda 7 Ocak 1946’da Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuad Köprülü ve Refik Koraltan tarafından DP kurulmuştur (Yücel, 2003, s. 43). DP, 14 Mayıs 1950’de gerçekleşen genel seçimlerin sonucunda yeni seçim sistemine göre meclise 416 milletvekili göndererek hükümeti kurmaya hak kazanmış ve böylelikle 27 yıllık CHP iktidarına son vermiştir (Gaytancıoğlu, 2011, s. 32). DP, 14 Mayıs 1950’den 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesine kadar üç kez yapılan genel seçimlerde de tek başına iktidar partisi olmuş ve bu üç dönemde de birbirinden önemli gelişmeler yaşanmıştır (Gaytancıoğlu, 2011, s. 36).

DP’nin 1950-1954 yılları arasında elde ettiği başarının temel nedenini ekonomi alanında gerçekleştirdiği hamleler oluşturmuştur. DP’nin ilk iktidar yıllarında milli gelir %15 oranında artış göstermiştir. Özellikle tarım alanında yaşanan gelişmelerin ekonomi alanında sağlanan başarının esas kaynağı olduğu görülmektedir. Bu süreçte devletin elindeki toprakların bir kısmı köylülere dağıtılmış, boş topraklar ise işletmeye açılmıştır. İşsiz durumda olan fazla nüfus bu yeni çalışma alanlarında istihdam edilmiştir. Ayrıca tarım alanında makineleşmeye gidilmesi ile ülkedeki traktör sayısı on kat artmış, tarımsal ürünün nakledilmesi ve muhafaza edilmesinde yeni imkânlar geliştirilmiştir. Bu süreçte Ziraat Bankası da tarım kesiminin kredi ihtiyacını büyük ölçüde karşılamıştır. Bu faktörlerin yanı sıra iklim şartlarının elverişli ve dünya konjonktürünün de uygun olması tarımdaki gelişmeyi arttırmıştır (Eroğul, 2013, s. 131-132).

DP, ilk iktidar döneminde 1951 ara seçimleri öncesinde Halkevlerini kapatıp mallarına el koymak suretiyle uyguladığı CHP'yi yıpratma politikasına 1954 seçimleri öncesinde de devam etmiş ve Aralık 1953'te haksız kazanıldığı gerekçesiyle CHP mallarına el koyan bir kanun çıkarmıştır. Görüldüğü üzere 1954 seçimlerine böylesi gergin bir ortamda girilmiştir (Uyar, 2017, s. 58). 1954 yılında yapılan seçimlere CHP, CMP, DP, İP ve KP katılmıştır. Bu seçimlerde Meclis'te yer alan 541 milletvekilinden 503'ünü DP, 31'ini CHP, 5'ini CMP ve 2'sini de bağımsızlar kazanmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2012, s. 10). 1954 seçimlerinde DP'nin aldığı % 58.4 oy oranı Türkiye'de bir siyasi partinin almış olduğu en yüksek oy oranı olmuş ve bir daha bu orana ulaşamamıştır (Tekinsoy, 2022, s. 343-344). DP'nin 1954 seçimlerinde bu denli bir başarı elde etmesi yükselme dönemi yaşayacağına bir göstergesi olmuştur. Böylesine bir başarının yaşanmasında DP'nin ilk iktidar yıllarında iktisadi alanda gerçekleştirdiği hamlelerin etkili olduğunu söylemek mümkündür (Özer, 2015, s. 88). Ekonomi alanında yaşanan gelişmelerin yanı sıra DP'nin gerçekleştirdiği icraatlarında ve aldığı kararlarda halkın taleplerini dikkate alması, mahalle ve köy seviyesinde ocak ve bucak teşkilatlanmaları ve halkın aktif siyasi hayata katılımını sağlaması da DP'yi başarıya taşıyan diğer önemli etkenlerdir. Yine bu süreçte, köylüye verilen destekler de DP'nin köylerde büyük teveccüh kazanmasına da etkili olmuştur.

1954 seçimleri sonucunda % 93 gibi yüksek bir oranla Meclis'te temsil hakkı elde eden DP, çıkardığı kanunlarla muhalefet, basın ve yargı üzerinde baskısını arttırmış, bu durum partinin 1954-1957 arası dönemde zayıflamasına neden olmuştur. Bu süreçte ülkede bir taraftan ekonomik sorunlarda artış, tarımsal üretimde duraklama, kıtlık ve enflasyon gibi sorunlar yaşanırken, diğer taraftan antidemokratik kanunları kaldıracığına söz veren DP, basın, yargı ve üniversite çevrelerindeki baskısını arttırmıştır (Doğaner, 2013, s. 32-33). Bu dönemin en önemli olaylarından biri olan Kıbrıs sorununun iç politikaya yansımaları olan 6/7 Eylül Olayları da iktidar ile muhalefet arasında görüş ayrılığının yaşanmasına neden olmuştur (Aydoğmuş, 2021, s. 1178). Bütün bu gelişmeler yaşanırken parti içinde de huzursuzluklar su yüzüne çıkmış ve "İspat hakkı" meselesi tartışılırken DP'den istifa ve ihraçlar yoğun bir şekilde gündeme gelmiştir. "19" lar olarak bilinen bu muhalifler Aralık 1955'te Hürriyet Partisi'ni kurmuştur (Bulut, 2009, s. 127).

1954 seçimleri sonrasında gücünü artıran DP'nin ülke içinde uyguladığı sert politikalara karşı tepkiler artarak devam etmiştir. Bu tepkilerin bir sonucu olarak 1957 seçimleri öncesinde muhalefette ilk cepheleşme girişimi gerçekleşmiş ve 19 Eylül 1957'de CHP, HP ve CMP arasında iş birliği yapılmasına dair bir toplantı yapılmıştır. İsmet İnönü'nün Heybeliada'daki evinde başlayıp, Taşlık'taki evinde devam eden "İş Birliği" toplantısı sonuçsuz kalsa da DP idarecilerini tedirgin etmiş ve 1957 seçimlerinden sonra iktidarın muhalefete karşı takınacağı tavrı da belirlemiştir (Arslan, 2013, s. 130). İç politikada bu gelişmelerin yaşandığı ortamda gerçekleşen 1957 seçimlerinde çoğunluk sisteminin etkisiyle DP, mecliste çoğunluğa yine sahip olmuştur. 610 milletvekilinden oluşan mecliste DP 424, CHP 178, CMP 4, HP 4 milletvekili elde etmiştir. 2 milletvekili de bağımsız olarak meclise girebilmiştir. DP'nin oy oranı yüzde ellinin altına düşmesine rağmen milletvekillerinin % 70'ine sahip

olmuştur. 1957 seçimleri incelendiğinde CHP'nin önceki seçimlere göre Meclis içinde daha güçlü ve etkili bir konuma geldiği görülmektedir. Bundan sonraki süreçte iki parti birbirlerine karşı hoşgörüsüz bir tavır sergilemeye başlamıştır. DP'nin bu dönemde baskıcı bir yönetim tarzı sergilemesi, muhalefet üzerinde baskısını arttırması, ekonomideki kötü gidişat ve enflasyonun da artması DP'nin özellikle kentli kesim olmak üzere tabanının desteğini kaybetmesine neden olmuştur (Özer, 2015, s. 108-110).

1957 seçimlerinde DP'nin oylarının % 50'nin altına düşmesi ve ülkedeki ekonomik sorunların her geçen gün daha da artması ile muhalefet partilerinin özgüveni artmış ve DP'ye karşı daha sert bir muhalefet yapmaya başlamışlardır (Demir, 2019, s. 181). Milli Muhalefet Cephesi'ni kurarak muhalefetin tabanını genişletmeyi hedefleyen İsmet İnönü, 12 Ekim'de İstanbul İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada muhalefetin güç birliği içinde olması gerektiğini belirtmiştir. Bu yönde ilk gelişme CMP ile TKP'nin 16 Ekim 1958'de birleşerek CKMP adını alması ile başlamıştır. Diğer muhalefet partisi olan HP'de 24 Kasım 1958'de CHP'ye katılmıştır. Muhalefetin güç birliği oluşturması üzerine iktidar harekete geçmiş ve Adnan Menderes kamuoyunun desteğini almak için gezilerine ve muhalefete yönelik suçlamalarına hız vermiştir (Yücel, 2003, s. 137). Menderes, 12 Ekim 1958 tarihinde Manisa İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada "*Politika ve ihtirastan varesten vatandaşların kin ve husumet cephesine karşı Vatan Cephesi*" kurmalarını istemiştir (Ahmad & Ahmad, 1976, s. 185). HP'nin CHP'ye katılması ile "*Güç Birliği Ocaklarının*" kurulmasına karar verilmiş ve HP'nin tabelası "*Güç Birliği Ocağı*" olarak değiştirilmiştir (Doğaner, 2013, s. 36). Böylesi bir ortamda iktidar, Vatan Cephesi ocaklarını açarken, muhalefet de Güç Birliği ocakları ile karşı cephe oluşturmuştur (Özer, 2015, s. 131)¹.

Adnan Menderes, 24 Kasım 1958'de Lüleburgaz'da yaptığı bir konuşmasında ise HP ile CHP'nin birleşmesini kastederek; "*Onların Güç Birliği adı altında giriştikleri faaliyetin maksadı şudur: Bir Haçlı cephesi ile karşımıza dikilecekler*" ifadeleri ile muhalefetin iktidara karşı ittifakını bir "*Haçlı Ordusuna*" benzetmiştir (Eroğul, 2013, s. 216). İnönü ise Menderes'in güç birliği için ehlişalip demesine karşılık olarak, "*Bu ehlişalip değil, ehli iman birliğidir*" ifadelerini kullanmıştır (Uyar, 2017, s. 283).

Vatan Cephesi, DP'lilerden ziyade muhalefetin temsil ettiğine inanılan zararlı "*politika ve ihtirastan*" uzak kalan vatandaşları partili olmadan muhalefetin karşısındaki cepheye çekmeyi amaçlamıştır². Böylece DP, kendi üyeleri dışında da kitlelerin desteğini elde etmek istemiştir. Vatan Cephesine üye olanların sayısı kurulduktan bir

¹ "DP içinde Vatan Cephesi'nin ilk toplantısı 6 Ocak 1959 tarihinde İstanbul il teşkilatında yapılmıştır". Bk. Arslan, 2013, s. 131; Milliyet gazetesinin 6 Ocak 1959 tarihli sayısındaki "*Vatan Cephesi Toplantısı Bugün*" başlığı ile verilen haberde DP İstanbul İl teşkilatının gizli "*Vatan Cephesi toplantısını*" 6 Ocakta saat 17'de Spor ve Sergi Sarayı'nda yapacağı ve 6 bin kişinin katılacağı tahmin edildiği toplantıya TBMM Reisi Refik Koraltan, vekiller, Genel İdare Kurulu üyeleri, Meclis Grubu başkanı ve üyeleri, Vilayet ve şehir meclisi üyeleri, İl İdare Kurulu, ilçe, bucak, ocak başkan ve üyeleri, gençlik ve kadın kolları üyeleri ve eski milletvekillerinin katılacağı, gizli toplantının davetiyelerinin bastırıldığı ve dağıtılmak üzere ilçe başkanlarına verileceği belirtilmiştir. Ayrıca toplantıda Başbakan Adnan Menderes'in konuşacağı ve "*Güç Birliği*" karşısında DP'nin tutumu ve teşkilattaki hiziplerin söz konusu edileceği ifade edilmiştir. Bk. (Milliyet, 06.01.1959, s. 1, 5).

² "Vatan Cephesi'nin hukuki niteliği net değildir. O ne bir parti, ne partinin yan kolu, ne dernek, ne de DP'nin hukuken tanınmış bir parçasıdır. Partinin ocak teşkilatları tarafından kurulmuş, kimi zaman ocak teşkilatından da başka bir şey olmadığı da iddia edilen bir oluşumdur." Bk. (Demirel, 2016, s. 291).

yıl sonra 973.000'e ulaşmıştır. İstanbul'da Vatan Cephesine üye olanların sayısı 1960 yılının Mart ayında 76,0402'u, Vatan Cephesi ocağı sayısı ise, 134'ü bulmuştur. Dönemin DP yanlısı yayın politikası güden gazeteleri incelendiğinde Vatan Cephesi'ne üye olanların çoğunun köylü vatandaşlar olduğu dikkat çekmektedir. DP'nin özellikle köylere yaptığı yatırım vaatlerini bu durumun nedeni olarak görmek mümkündür (Gaytancıoğlu, 2011, s. 99-101; Zafer, 6 Ocak 1959, s. 1-2).

DP iktidarı halkı Vatan Cephesi'ne katılmaya davet ettikten sonra, destekleyenlerin ödüllendirileceğini, desteklemeyenlerin ise cezalandırılacağını açıklamıştır. Nitekim destek veren köylere yol, cami ve kredi sözü verilirken, CHP'ye oy veren bir köyün ise elektriği kesilmiştir. Bu durum halkın Vatan Cephesi'ne katılmaya mecbur bırakıldığını bir göstergesidir. Vatan Cephesi kurulması fikrini il olarak Hür Parti Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu ortaya atmış olmasına rağmen, Menderes tarafından hayata geçirilmiştir. Bu durum Vatan Cephesi'nin Adnan Menderes ve DP ile birlikte özdeşleşmesini sağlamıştır (Uzman, 2018, s. 146-147).

DP'nin Vatan Cephesi adı ile kurduğu bu yeni yapılanma partiden ayrı bir örgütlenme şeklinde ortaya çıkmıştır. Daha çok Trakya'da oluşturulan Vatan Cephesi yapılanması, Trakya ve İstanbul'un dışında Ankara, İzmir, Konya, Eskişehir, Denizli, Erzurum ve Diyarbakır gibi Anadolu'nun birçok şehrinde de uygulanmaya konmuştur. Vatan Cephesi çalışmaları ve Başbakan Adnan Menderes'e çekilen telgraflar 27 Mayıs Askeri Müdahalesi ile birlikte ortaya çıkmıştır (İlhan, 2016, s. 22-23)³.

Arşiv belgelerinden ve Tokat basınından elde ettiğimiz bilgilere göre Tokat'ta halkın 1958 yılından başlamak üzere özellikle 1959 ve 1960 yıllarında muhalif partilerden istifa ederek yoğun bir şekilde Vatan Cephesi'ne katıldıkları ve desteklerini Adnan Menderes'e gönderdikleri telgraflarla ifade ettikleri görülmektedir (Bkz. EK 1). Bu telgraflarda Vatan Cephesi'ne katılmalarının nedenleri arasında, CHP'den duyulan rahatsızlık, köylüye hak ettiği değeri DP'nin vermesi, DP'nin bayındırlık ve imar faaliyetlerinden duyulan memnuniyetleri ile Adnan Menderes'e duyulan sevgi gösterilmiştir.

1-1958 Yılında Tokat'ta Vatan Cephesi

Vatan Cephesi teşkilatlanmasını sağlamak için DP kadrolarının Tokat'ta olağanüstü bir gayret içinde oldukları dikkat çekmektedir. Bunun sebebi ise 27 Ekim 1957 seçimlerinde CHP'nin Tokat'ta birinci parti olarak çıkmasıdır. Zira 1957 seçimleri neticesinde DP, ülke genelinde olduğu gibi Tokat'ta da ciddi oranda oy kaybına uğramıştır. Tokat'ta seçim neticesinde 10 milletvekilini meclise göndermeyi başaran CHP, seçimleri takip eden süreçte de rüzgârı lehine çevirmeyi başarmıştır⁴. Nitekim

³ “ Vatan Cephesi'ne katılan insanların isimleri her gün devletin denetiminde olan radyoda okunmuştur. Bir buçuk yıl süren bu durum halkın tepki göstermesine ve birçok kentte “*Radyoyu Dinlemeyenler Cemiyetleri*”nin kurulmasına sebep olmuştur”. Bk. (Zürcher, 2008, s. 348).

⁴ Tokat özelinde seçim sonuçları incelendiğinde, DP'nin 1950 seçimlerinde 8 milletvekilini, 1954 seçimlerinde 9 milletvekilini Tokat'tan meclise göndermeyi başardığı görülmektedir. Ancak aynı başarıyı 1957 seçimlerinde gösterememiş, 1954'te 80.537 olan oy sayısı 1957'de 67.282'ye düşmüştür. Böylelikle DP 1957 seçimleri sonucunda Tokat'tan milletvekili çıkaramazken, CHP aldığı 73.054 oya karşılık 10 milletvekilini meclise

1958 yılında yapılan Tokat DP teşkilat kongrelerine vatandaşların katılımının az olması hatta bu nedenle ocak kongrelerinden bazılarının yapılamamış olması ve yerel basında da vatandaşların DP kongrelerine rağbet etmedikleri yönünde haberlerin yer almaya başlaması bu duruma kanıt olarak değerlendirilmektedir (Tokat, 4 Eylül 1958, s. 1). Bu durum Tokat'ta DP teşkilatının çöktüğü şeklinde yorumlanırken, CHP il ve ilçe kongrelerinin çok kalabalık ve canlı geçmesi DP aleyhine algıların yoğunlaştığına bir işaret olarak görülmüştür. Buna örnek olarak Ekim 1958'de toplanan Turhal CHP İlçe Kongresi gösterilebilir. Kongrede milletvekillerinden Bekir Şeyhoğlu, Ahmet İspirli, Faruk Ayanoğlu, Şahan Kitapçı, Daniş Yurdakul yaptıkları konuşmalarda DP'ye ilişkin şikâyetlerini dile getirmişlerdir (Tokat, 7 Ekim, 1958, s. 1)

Adnan Menderes'in muhalefete karşı halkı Vatan Cephesi'ne katılmaya davet etmesiyle birlikte, ülke genelinde olduğu gibi Tokat'tan da çok sayıda vatandaş gönderdikleri telgraflar ile başbakana bağlılıklarını bildirmişlerdir. Bunlardan Tokat Esnaf Dernekleri Birliği İdare Kurulu'nun 17 Ekim 1958 tarihinde gönderdiği telgraf Tokat'tan gönderilen ilk telgraf olma özeliğine sahiptir. Söz konusu olan telgrafta; iktidarın yoğun faaliyetlerinin takdir edildiği, küçük esnafa gösterilen iyimser muameleden mutlu olunduğu ve Tokat'taki beş yüz küçük esnaf tarafından Esnaf Dernekleri Birliği'nin kurulduğu belirtilmiştir. Birlik üyeleri telgrafın devamında DP'nin icraatlarından memnuniyet duyduklarını ifade etmek suretiyle DP'ye olan bağlılıklarını da bildirmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 17.10.1958, s. 97).

1958 yılında Tokat'ın Çamlıbel nahiyesinden DP'ye katılımların olduğu görülmektedir. Nitekim DP Bucak Başkanı Mevlüt Bülbül Başbakan Adnan Menderes'e gönderdiği telgrafta bucaklarına bağlı Kızık köyünden CHP'ye mensup olan 104 vatandaşın partilerinden istifa ederek DP'ye katıldıklarını belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 20.10.1958, s. 7). Yine aynı nahiyeden Adil Günel ve Mustafa Talo da 10 kişiden oluşan aile üyeleri ile birlikte CHP'den ayrılarak DP'ye katıldıklarını bildirmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 29.12.1958, s. 13). Bu yıl içerisinde Vatan Cephesi'nin kurulması ile birlikte Tokat'ta çok sayıda vatandaş CHP'den istifa ederek DP'ye katılmaya devam etmiştir. Tokat İl Başkanı Selahattin Gülüt tarafından gönderilen 23 Ekim 1958 tarihli telgraftaki;

“Yurdun her tarafında olduğu gibi Tokat vilayeti çevresinde de muhtelif partiye mensup vatandaşlar kitle halinde partimize iltihak etmektedirler. Son 15 gün içinde Reşadiye kazasına bağlı Picek köyünden Halk Partisi Ocak başkanı dahil 151, Dut dibi köyünden 75, Orta köyden 49, Kuz gölcük köyünden 73, Yoğun Folit köyünden 75, Doğla köyünden 51, Merkez kazaya bağlı Zazara köyünden Halk Partisi Ocak başkanı dahil 54, Karakaya köyünden 39, Hasan baba köyünden 89 ve Büyük Endiz köyünden 42 vatandaş Halk partisinden istifa ederek Demokrat Parti'ye iltihak etmişlerdir...”

ifadeleri bahse konu olan bu durumu kanıtlar niteliktedir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 23.10.1958, s. 96).

gönderebilmiştir. Bk. Tüik, 2008, s. 88; 17 Ekim 1958 tarihinde İsmet İnönü'nün Tokat halkı tarafından büyük sevgi gösterileri ile karşılanması Tokat halkının CHP'ye yönelik desteklerini gösteren bir örnektir. Bk. (Tokat, 16 Ekim 1958, s. 1; Tokat, 17 Ekim 1958, s. 1; Tokat, 18 Ekim 1958, s. 1).

Başbakana gönderilen telgraflar incelendiğinde Tokat'ın Zile ilçesinden de DP'ye geçişlerin olduğu görülmektedir. İlçenin Karapınar köyünden 198 kişinin DP'ye katıldıklarını bildirdikleri telgrafta;

“Memleketin efendisi köylüdür diyen Atatürkümüzün bu işaretini ancak Demokrat Partinin zamanı idaresinde tahakkuk etmiş gören biz köylüler artık efendiliğimiz Halk Partisinin tegallup beylik tahakkümünü geri getiren teşebbüsüne kurban etmemek için CHP'nin karanlık çıkmaz yolundan dönerek DP'ye katılmaya karar verdik” ifadeleri ile CHP'nin yolunun karanlık bir yol olduğu ve köylüye hak ettiği değeri DP'nin verdiği işaret edilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 11.12.1958, s. 157).

Tokat'ın Almus ilçesinden de DP'ye katılımlar gerçekleşmiştir. HP ilçe idare heyeti mensupları, 17 Ocak teşkilatı ve 492 üye ile HP'den istifa ederek DP saflarında yer aldıklarını telgraflarında belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 18.12.1958, s. 126). Almus'ta HP'ye ait ocak teşkilatlarının kapatılması CHP ile birleşen bu partiye duyulan tepkinin bir göstergesi olması bakımından önem arz etmektedir. DP'ye büyük katılımların görüldüğü başka bir ilçe de Reşadiye'dir. Reşadiye'de Vatan Cephesi'ne geçişler genellikle ilçeye bağlı olan köylerden olmuştur. 31 Aralık 1958 tarihli telgrafta; ilçe'de muhtarı ile birlikte Ficek köyünden 800, Tutdibi köyünden 45, Yoğunpelit köyünden 50, Doğla köyünden 40, Kızıgölcük köyünden 40 ve Eyüp köyünden 50 kişinin DP'ye katıldığı belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 31.12.1958, s. 225). Yine ilçenin Maşala köyünden CHP Ocak İdare Heyeti üyeleri, DP iktidarının icraatlarına duydukları hayranlıktan dolayı 150 kişi ile birlikte CHP'den istifa ederek Vatan Cephesi'ne katıldıklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 5.12.1958, s. 226). Ferekse köyünden 50 kişiyi temsilen Duran Yıldız ve muhtar Halil Yüksel tarafından gönderilen telgrafta ise köylerinin o zamana kadar CHP'yi desteklediği, Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri köye el uzatılmadığı ancak DP iktidarında su, mektep, yol ve köprü gibi icraatların yapıldığı bu yüzden köy halkının hatalarını anlayarak DP'ye katıldıkları ifade edilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 1.12.1958, s. 228).

Başbakan Adnan Menderes'e gönderilen telgraflar göz önüne alındığında 1958 yılında özellikle Tokat'ın köylerinden DP'ye geçişlerin olduğu görülmektedir. Bu duruma sebep olarak da DP'nin köylere yaptığı hizmetlerin etkili olduğu ifade edilmiştir. Tokat Orman İşletme Müdürlüğü memur ve müstahkemleri yardımlaşma derneği başkanı Nuri Kaynak da telgrafında; senelerdir kadrosuzluk yüzünden mağdur olan ormancılardan mağduriyetini gideren kanun teklifinin onaylanmasından duydukları sevinci ifade ederek, Tokat Orman İşletmesi memur ve müstahkemleri adına minnet ve şükranlarını sunmuştur (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 24.12.1958, s. 44). Tokat'ta tüccarlık yapan Hüsnü Yükler ve Hadi Ödüpek de; *“Biz 50 haneli aile efradımız ve 1200'e yakın taraftarlarımızla Vatan Cephesine iltihaklarımızla kendimizi bahtiyar adeder ve ellerinizden öperiz”* ifadelerine yer verdikleri telgraflarıyla DP'ye büyük katılım sağlamışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673, 23.12.1958, s. 89).

Arşiv belgeleri incelendiğinde 1958 yılında Tokat'tan Vatan Cephesi'ne katılımın az olduğu dikkat çekmektedir. Nitekim yerel basından Tokat Sesi gazetesinde Vatan Cephesi'ne katılımlar ile ilgili haberlerin yer almaması söz konusu durumu kanıtlar niteliktedir. Ancak bahse konu olan gazetenin yıl içerisindeki sayılarında Ankara,

Erzincan, Elazığ, Çankırı, Sakarya, Aksaray gibi illerden CHP'den istifa ederek DP'ye kitleler halinde katılanlar ile ilgili haberlere zaman zaman yer verilmiştir (Tokat Sesi, 30 Mart 1958, s. 1; Tokat Sesi, 7 Eylül 1958, s. 1; Tokat Sesi, 14 Eylül 1958, s. 1; Tokat Sesi, 21 Eylül 1958, s. 1; Tokat Sesi, 2 Ekim 1958, s. 1)

Tokat'ın yerel basınında CHP yanlısı bir çizgide yayın hayatı sürdüren Tokat Gazetesi bu yıl içindeki sayılarında genellikle CHP ile ilgili haberleri sütunlarına taşımıştır (Tokat, 18 Mart 1958, s. 1; Tokat, 7 Haziran 1958, s. 1; Tokat, 17 Haziran 1958, s. 1; Tokat, 10 Temmuz 1958, s. 1). Bahse konu olan gazete birçok sayısında DP'nin çıktığını ve partiden istifaların başladığını okuyucusuna duyurmuş (Tokat, 12 Temmuz 1958, s. 1; Tokat, 12 Ağustos 1958, s. 1; Tokat, 14 Ağustos 1958, s. 1; Tokat, 2 Eylül 1958, s. 1; Tokat, 6 Eylül 1958, s. 1; Tokat, 9 Eylül 1958, s. 1, Tokat, 21 Eylül 1958, s. 1), DP'yi ve Vatan Cephesi'ni eleştiren köşe yazılarına da sütunlarında yer vermiştir. Kurşun Kalem müstear adıyla kaleme alınan, "DP'nin yerine Vatan Cephesi geçti" başlıklı yazıda DP taraftarı gazetelerin yurdun çeşitli yerlerinde Vatan Cephesi'ne iltihak edip kayıt olanların isimlerine yer verdikleri belirtilmiştir. Yazının devamında memlekette Vatan Cephesi diye siyasi ya da gayri siyasi bir teşekkülün bilinmediği sadece "Güç Birliği'ne karşı İktidar partisinin Vatan Cephesi diye bir mefhumu ortaya attığı" ifade edilmiştir. Ayrıca Vatan Cephesi'nin iktidar tarafından DP'nin yerine konduğu, DP'nin 8 senelik icraatlarındaki hatalarını anlayarak yeni bir parti teşekkül edip, zamlar, hayat pahalılığı, rejim buhranı, basına baskı ve antidemokratik kanunlar gibi kendisine oy kaybettirecek her şeyi DP'ye mal edip Vatan Cephesi'nin bir suçunun olmadığını belirtmesinin yanlış olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca 27 yıllık CHP iktidarında DP liderlerinin de yer aldığı ifade edilmiştir (Tokat, 21 Aralık 1958, s. 1). Aynı gazetede DP'den istifa haberlerine de yer verildiği görülmektedir. Bahse konu olan haberde Tokat'ta DP'den istifaların peyder pey başladığı, Meydan mahallesi muhtarı, ihtiyar heyetleri ve DP ocak başkanının da partilerinden istifa ettikleri belirtilmiştir (Tokat, 25 Aralık 1958, s. 1).

2-1959 Yılında Tokat'ta Vatan Cephesi

İktidar ile muhalefet arasında devam eden gerginliğin bir sonucu olarak DP, özellikle 1959 yılında daha yoğun olmak üzere Türkiye'nin genelinde Vatan Cephesi ocaklarını kurarak teşkilatlandırmıştır. Vatan Cephesi'nin kurulmasının amacı iktidarın halk tabanını genişletmek ve Anadolu'nun en küçük yerleşim birimlerine kadar ulaşarak halkın desteğini sağlamak istemesi olmuştur. Tokat'ta da 1959 yılında Vatan Cephesi'ne katılımların bir önceki yıla göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu süreçte muhalif partilerden CHP ve CMP'nin dışında HP'den de istifalar gerçekleşmiştir. Örneğin, Çamlıbel nahiyesi DP Bucak başkanı Mevlüt Bülbül telgrafında, nahyedeki HP bucak başkanının ve aile efradının da DP'ye katıldıklarını ifade etmiştir. Telgrafta DP'ye katılmak için müracaat eden bu kişilerin Adnan Menderes ile ilgili düşüncelerine yer verdikleri görülmektedir. Özellikle Adnan Menderes'in, Kıbrıs Davası için İngiltere'ye gittiğinde yaşanan uçak kazasında hayatta kalmasının mucize olduğu ve bu mucize karşısında herkesin olduğu gibi kendilerinin de bağlılıklarını bildirerek DP'ye katılmak istedikleri belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.3.1959, s. 12). Hayrettin Uymaz da; "Büyük hizmetlerini takdir

ettiğimiz DP saflarında çalışmak üzere bağlı bulunduğumuz CHP'den istifa ederek kışla semt bucağına kayıtlarımızı yaptırdığımız arz ederim" ifadelerine yer verdiği telgrafında 24 arkadaşı ile birlikte DP'ye katıldıklarını belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 16.2.1959, s. 84).

Bu yıl içerisinde Çamlıbel nahiyesinden DP'ye katılımlar da artarak devam etmiştir. Söz konusu olan nahiyenin DP Bucak Başkanı Mevlüt Bülbül tarafından gönderilen "Sekiz seneden beri zamansız ve fasılasız bu kadar az bir zamanda memleketin gelişmesine ve ilerlemesine iman dolu kalplerle çalışan zatıalimize ve partimize karşı iyi kalplerle bağlandığını ifade ederken..." sözleri ile başlayan telgrafta Çamlıbel nahiyesi CMP ikinci başkanı ve eşinin, CMP'den dördüncü üye olan Ali Rıza Yakar, annesi ve eşinin, CHP'den Demir Demiröz, annesi ve eşi ile birlikte sekiz vatandaşın da eski partilerinden ayrılarak DP'ye katıldıkları belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 14.4.1959, s. 10). Görüldüğü üzere istifalar sadece CHP'de değil CMP'de de gerçekleşmiştir. Çamlıbel Nahiyesine bağlı Ahın köyünden CHP Ocak başkanı ve muhtarı olan Hüseyin Şanalmuş, "1950 yılından beri bu güne kadar memleketin ve insanlık uğrunda yılmadan gece gündüz çalışan zatıâliniz ve partinizin fedakârlığına karşı içimizden coşan samimi bağlılığımız ifade ederken..." sözleri ile başlayan telgrafında ailesinden dört kişi ile birlikte köylerinden on beş kişinin de partilerinden ayrılarak DP'ye katıldıklarını bildirmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 13.4.1959, s. 11). Sadık Vuraloğlu adlı vatandaş ise telgrafında; DP'nin vatan ve millet için çalışmalarına evvelden beri takdir ettiğini ve son günlerde meydana gelen hadiseler nedeniyle vicdanının DP saflarından çalışmayı emrettiğini belirterek ailesi ile birlikte DP'ye katıldıklarını ifade etmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 7.5.1959, s. 57). Kız köyünden Bekir Gencer ve Memet Erdoğan, "Ulu Tanrıya güvenerek Vatan, Millet ve insaniyet uğruna fasilesiz çalışmalarınıza artık seyirci kalamayacağımızı ifade ederken" sözlerinin yer aldığı telgrafları aracılığıyla 93 kişi ile birlikte CHP'den ayrılarak DP'ye katıldıklarını bildirmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 9.5.1959, s. 9). İncelenen telgraflarda görüldüğü üzere DP'ye katılan vatandaşlar, hükümetin icraatlarından duydukları memnuniyetin DP'ye katılmalarının nedeni olduğunu belirtmişlerdir.

Bu yıl içerisinde Tokat'ın Mahallesi Sulusokak'tan da DP'ye geçişler olmuştur. Yahya Erol adlı bir vatandaş, DP'nin Türkiye'nin her yerinde yapmış olduğu eserleri takdir etmek suretiyle CHP'den 50 arkadaşı ile birlikte istifa ederek DP'ye katıldıklarını (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 17.4.1959, s. 59), Hüsetin Buzluca ise DP'nin göz kamaştırıcı icraatlarını yakinen müşahade ettikleri için, CHP'den 28 arkadaşı ile birlikte istifa ederek DP'ye katıldıklarını bildirmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 17.4.1959, s. 60). Artova 'nın Büget köyü eski CHP başkanı Süleyman Şenel de telgrafında; 1946 yılında DP içerisinde yer aldığını, Tokat'a Almus Barajı'nın 1954 yılında yapılacağını vaad edilmiş olmasına rağmen ihalesinin yapılmadığını ve bu yüzden DP'den ayrıldığını belirtmiştir. Telgrafının devamında da hem Almus barajının hem de hidroelektrik santralının ve Kazova sahilinin 1959 yılında ıslah edileceğini öğrendiğini bundan dolayı da DP'ye yeniden katıldığını ifade etmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 15.4.1959, s. 61).

DP'ye katılımların yoğun olarak gerçekleştiği Tokat'ın bir diğer ilçesi de Erbaa'dır. İlçenin Çatalan köyü ihtiyar heyeti üyelerinden Hacı Bayram Şahin ve 44 arkadaşı telgraflarında, hükümetin memleket sathındaki çalışmalarına hayran olduklarını, son yaşanan olaylar nedeniyle CHP'de kalmalarının memleket menfaatleri ile uyuşmayacağına kanaat getirdikleri için Vatan Cephesi'ne kayıt olduklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 22.3.1959, s. 102). Hamdi Bayar ise; DP'nin 1950 yılından beri memleketi mamur hale getirmek için geceli gündüzlü hizmet ettiğini, bunun karşısında muhalefetin *inkârcı ve fesatçı* bir tutum sergilediğini, bu yüzden muhalefet partisinde yer almanın yurtseverlikle bağdaşmayacağını belirtmiş ve bütün bu nedenlerden dolayı altı kişiden oluşan ailesiyle birlikte DP'ye katıldığını bildirmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 15.5.1959, s. 103). DP Erbaa ilçe başkanı Alişan Diktaş'ta yukarıdaki telgraftaki ifadelerle benzer sözlere yer verdiği telgrafında ilçenin Holay köyünde CHP'ye üye olan 48 kişinin partilerinden ayrılarak Vatan Cephesi'ne katıldıklarını belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 12.5.1959, s. 104).

Batı mahallesi HP Ocak başkan Alaattin Saraç'ta 1946-1954 yılları arasında DP'ye mensup olduğunu ancak 1954'ten sonra çeşitli nedenlerle HP'ne geçtiğini ancak HP'nin lağvedilerek CHP ile birleşmesinden dolayı istifa ederek yeniden DP'ye katıldığını belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 30.11.1959, s. 108). Alişan Diktaş ise ilçenin Eksel köyünde HP'yi destekleyen Gök, Alp, Açık, Gün, Akkaya, Küçük ve Benli adlı ailelerin partilerinin *topyekin inkârcı ve fesatçı* politika takip eden CHP ile birleşmesini tasvip etmedikleri için Vatan Cephesi'ne katıldıklarını ifade etmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 9.5.1959, s. 105). Diktaş'ın gönderdiği başka bir telgrafta ise Değirmenli, Aladun, Çalkara ve Fidi köyleri ile Cumhuriyet ve Yeşilyurt mahallerinden çok sayıda vatandaşın Vatan Cephesi'ne katıldıkları belirtilmiştir. Vatandaşlar CHP'den istifalarına, DP'nin Türk milletine hizmetleri ile özellikle Erbaa ovasının sulama inşaatının bitirmek üzere olmasına rağmen, *CHP'nin bu hizmetleri inkâr etmesini ve fesatçı bir siyaset izlemesini* (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 9.5.1959, s. 105a), HP'den istifalarına ise partinin CHP ile birleşmesini gerekçe olarak göstermişlerdir. Erbaa'nın Evyaba, Engelli, Ortaköy, Alan, Usta Mehmet, Ayan, Aray, Varaza ve Ahret köylerinden Vatan Cephesi'ne yoğun katılımlar gerçekleşmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 5.2.1959, s. 106). 2 Ocak 1959 tarihinde gönderilen başka bir telgrafta ise Gündoğdu, Cumhuriyet, Dere, Yeşilyurt, Kızılay ve Batı mahalleleri, Engelli, Değirmenli ve Ahurköy ile Hayati ve Kozlu bucaklarından HP ve CMP'ye üye olan çok sayıda vatandaşın isimleri de belirtilmek suretiyle Vatan Cephesi'ne katıldıkları bilgisine yer verilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 2.1.1959, s. 107). Bu yıl içerisinde HP'nin CHP ile birleşmesinden dolayı tepki göstererek Vatan Cephesi'ne katılanların oldukça fazla olduğu dikkat çekmektedir.

Tokat'ın ilçeleri içerisinde DP'ye en fazla katılımın olduğu ilçenin Reşadiye olduğu görülmektedir. Reşadiye'nin Kabala köyünden CHP Ocak başkanı ve muhtarı olan Faik Altınbek telgrafında; DP'nin müspet icraatlarına duydukları hayranlık nedeniyle köydeki 86 kişinin CHP'den istifa ederek Vatan Cephesi'ne katıldıklarını belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 224a). Heyvek köyünden İsmail Şahin ve Ali Yalçın da telgraflarında; *"Memleket hizmetinde yaptığımız büyük işlere hayran olarak*

şimdiye kadar körü körüne bağlandığımız CHP'den istifa ederek Vatan Cephesi'ne geçtiğimizi arz eder ellerinizi öperiz" ifadelerine yer vermişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 224). Değeryeri köyünden 63 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959: 223), Kol köyünden 94 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 222), Tıgnıs köyünden 104 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 221) ve Cibis köyünden 67 kişi CHP'den istifa ederek DP saflarına katılmışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 220). Reşadiye'nin Göltepe köyünden Yusuf Talağ ve Hasan Şahin'de telgraflarında; "Küçük kasabamıza ve mülhakatına yaptığımız yollar, köprüler ve sular bizlerin artık CHP'de kalmamıza nankörlük olacağından 205 arkadaşımızla şerefli saflarınızda çalışacağımızı arz eder ellerinizi öperiz" ifadeleri ile DP'ye katıldıklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 11.1.1959, s. 219). Telgraflardaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi DP'nin köylere yaptığı yatırımların köydeki vatandaşların Vatan Cephesi'ne katılmalarında etkili olduğu görülmektedir. Cebeli köyünden İbrahim Bayrak, körü körüne CHP'nin yalanlarına inanarak oylarını verdiklerini belirterek, kusurlarının affedilmesini rica etmekte ve 77 arkadaşıyla Vatan Cephesi'ne katıldıklarını belirtmektedir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 11.1.1959, s. 218). Büşürüm köyünden CHP eski ocak başkanı Hasan Gülay da köydeki 140 seçmenle görüşerek CHP'den istifa edip DP'ye katılmıştır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 12.1.1959, s. 217). Reşadiye'nin köylerinden Vatan Cephesi'ne katılımlar artarak devam etmiştir. Çiftlik köyünden 205 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 9.11.1959, s. 166.), Nineğer köyünden 200 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.7.1959, s. 167), Cihet köyünden 410 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 9.6.1959, s. 168) ve Danişment köyünden 117 vatandaş (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 12.5.1959, s. 170). CHP'den ayrılarak DP'ye katılmışlardır. Körtomos köyünden 70 seçmen de telgraflarında CHP'den istifa ederek ocaklarını kapattıklarını ve Milletvekili Keramettin Gençler'in izinde Vatan Cephesi'ne katıldıklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 15.4.1959, s. 171). Güney Gölçük köyünden 90 vatanda çok sevdiklerini ve izinde olduklarını belirttikleri CHP Milletvekili Keramettin Gençlerin DP'ye geçmesinden sevinç duyduklarını ve CHP'den istifa ederek Vatan Cephesi'ne katıldıklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 13.4.1959, s. 172). Milletvekili Keramettin Gençlerin DP'ye katılmasından sevinç duyarak CHP ocaklarını kapatıp Vatan Cephesi'ne katılan diğer köyler ise Tozaklı Fındıcak (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 13.4.1959, s. 173), Karacaagaç (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 12.4.1959, s. 174) ve Daridere'dir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 6.4.1959, s. 175). Bu köylerden DP'ye geçişlerde özellikle DP'li Milletvekili Keramettin Gençler'e duyulan sevginin önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Reşadiye ilçe heyetinden İsmet Gençler telgrafında DP'ye katılma sebeplerini şu sözleri ile ifade etmiştir:

"Bugüne kadar Halk partisi üyesi idim. DP'nin Türkiyemizin en ücra köşelerinden gelen seslerden de anlıyorum ve tüccar olmağım sebebi ile de çok yerleri gözümle görüyorum ki önemli bir ilerlemedeyiz. Kendi kazamız deve yolu ile bekliyordu şimdi asfalt yollarımız beton köprülerimiz, bir hekim durmayan ilçemizde hastanemiz üç doktorumuz ebemiz, kasabamızın sokakları parke olup içme suları ve elektriği yapılmış, daima noksan işlerimiz arayan DP'den ayrı kalmaklığım vicdanın razı olmadığından ve son zamanda da mebusumuz Keramettin Gençlerin DP'ye geçmesi kasabamızı ve

bütün halk ve DP'lileri memnun ettiğinden benimde şerefli saflara kabulümü arz eder hürmetle ellerinizden öperim." (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 17.3.1959, s. 179).

DP'nin köylere yaptığı yatırımlardan duydukları memnuniyeti belirten Yavdaş köyü sakinleri de milletvekili Keramettin Gençler'in de DP'ye katılmasının da etkisiyle 250 seçmenli CHP ocağını kapatarak DP'ye katıldıklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 17.3.1959, s. 180). Halaçlı köyü adına köy muhtarı daha önceki telgraflarda belirtildiği gibi DP'nin köylere yaptığı yatırımlardan duydukları memnuniyetten ve milletvekili Keramettin Gençler'in DP'ye katılmasının sevincinden bahsettiği telgrafında 150 seçmenli köyün Halk Partisi ocağının kapatarak, DP'ye katıldığı bilgisine yer vermiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 17.3.1959, s. 181). Elmacık köyünden Ocak başkanı ve 141 üye, Sarsu köyünden 132, Dereköy'den 121 ve Elmacık köyünden 208 seçmen (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.2.1959, s. 184) ile birlikte 700 nüfuslu Filtise köyündeki vatandaşlar CHP ocağını kapatarak DP'ye katılmışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 6.4.1959, s. 177). Dereköy muhtarı ile 121 seçmen de yıllardır CHP'ye hizmet ettiklerini ancak hatalarını anlayarak DP'ye kayıt olduklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.2.1959, s. 186). Elmacık köyünden 208 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.2.1959, s. 188), Karataş köyünden 109 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.2.1959, s. 190), Eymür köyünden 127 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.2.1959, s. 191) ve Baydarlı köyünden de 443 vatandaş CHP teşkilatını dağıtarak DP'ye katılmıştır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.2.1959, s. 193).

Kotanı köyünden gelen telgrafta ise 1957 yılına kadar köyün tamamen DP'li olduğu, bu tarihteki seçimlerde köydeki 160 oyun 136'sının CHP'ye verildiği ancak daha sonra köy halkının hatasını anlayarak CHP ocağını kapatarak DP'ye katıldıkları belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.2.1959, s. 192). Döllük köyü muhtarı Salih Şahin de 68 seçmen adına gönderdiği telgrafında *"Biz Reşadiye'nin Döllük köyü toptan karar verdik içinde odunu olmayan bir sobanın etrafında ısınacağız diye beklemenin boş olduğunu anladım ve CHP'den istifa ettik bizi ısıtacak DP'ye kayd olduk..."* ifadelerine yer vermiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 6.2.1959, s. 197). Bereketli nahiyesi CHP başkanı Mehmet Şahin de 600 seçmeni olan köyde 104 CHP'linin de istifa etmesiyle köylerinde hiç CHP'li kalmadığını ve DP'ye katıldıklarını bildirmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 6.2.1959, s. 198). Çakıllı köyünden 83 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 6.2.1959, s. 196) ve Mera köyünden 86 seçmen CHP'den ayrılarak DP'ye katılmıştır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 6.2.1959, s. 195).

Güven atölye sahibi Hacı Güven ve arkadaşı Abdullah Aydoğan da DP'ye katılma nedenlerini şu sözler ile ifade etmişlerdir: *"Şimdiye kadar bir partiye iltihak etmemiştim. DP'nin her tarafta dev adımlarla ilerlediğini görmekteyiz. Kendim bir ufak atölye sahibi DP zamanında oldu. Devlet ve millet inşaatlarının ilerlemesiyle kendimde sayenizde ilerleyeceğim kanaatindeyim. Bu itibarla ben de partinizde yer almak için aile efradım ve atölyede çalışan beş arkadaşımın saflarınıza katılmış bulunuyoruz.."* (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 31.1.1959, s. 200). Karacaveran köyünden gelen telgrafta ise 700 nüfuslu köyün CHP için çalıştığı, Osmanlı Devleti'nden beri DP döneminde mektep, su ve yola kavuştukları bu yüzden de DP'ye katıldıkları (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 20.1.1959, s. 211) belirtilirken, Osmaniye mahallesinden Koyuncu ailesi adına CHP ilçe idare heyeti üyesi Nazım Koyuncu'dan

gelen telgrafta ise senelerdir muhalefet safhında memlekete hizmet ettiklerini sanarak kendilerini aldattıkları, hatalarını görerek, icraatlarını gördükleri DP'nin Vatan Cephesi'ne 50 nüfuslu ailesiyle katıldıkları ifade edilmiştir. (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 19.1.1959, s. 214). Soğukpınar köyü adına eski CHP ocak başkanının telgrafında da, "... Soğukpınar köyünden 312 seçmen toplanarak eski devirle yeni devri karşılaştırdık. DP hükümeti devrinde biz köylüler her yerde hürmet görmekte ve kuş uçmayan yerlerimizde de bugün motorlu vesaitle gidip gelmekteyiz. Bu hizmetler karşısında şimdiye kadar yapmadığımızdan utanarak CHP'den istifa ederek DP'ye kaydoldu..." sözlerine yer verilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 17.1.1959, s. 215). Yine Büşürüm köyünden 140 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 12.1.1959, s. 217), Cebeli köyünden 77 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 11.1.1959, s. 218), Göltepe köyünden 205 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 11.1.1959, s. 219), Tığnıs köyünden 104 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 221), Kol köyünden 94 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 222), Heyvek köyünden 225 seçmen (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.1.1959, s. 224) DP'ye katılmıştır.

Tokat'ın Artova ilçesinden de DP'ye yoğun katılımlar gerçekleşmiştir. Artova DP ilçe idare heyeti üyelerinin ifadelerine göre; DP milletvekili Keramet'in Gençler ilçenin bütün köylerini dolaşarak ocak kongrelerini bizzat kendisi yapmış, partili partisz bütün vatandaşların dilek ve şikâyetlerini tespit etmiş ve muhalefetin yıkıcı faaliyetleri ile iktidarın millet ve memlekete hizmetleri ile ilgili aydınlatıcı bilgiler vermiştir. İktidarın bu türden faaliyetleri ile halkın sevgi ve güvenini kazanmasının bir sonucu olarak ilçenin Bebekderesi, Beyazıt, Çıkrık, Kuşçu, Malum Seyit, Devecikargın, Alpuđere, Ahmet Danışman, Çerkes Danışman ve Karaçay gibi köylerinden 1250'den fazla vatandaş CHP, CMP ve HP'den ayrılarak DP'ye katılmışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 23.9.1959, s. 110). Söz konusu telgraftaki ifadelerden DP milletvekilinin çalışmalarının Artova'nın birçok köyünden DP'ye geçişleri hızlandırdığı sonucu çıkmaktadır. Artova'nın Arabacı Musaköyü'nden de 105 hane aileleri ile birlikte DP'ye katılmıştır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 3.2.1959, s. 111). Kadıköprü CHP eski ocak başkanı Abdurrahman Uyanık tarafından gönderilen telgrafta; 1957 seçimlerine kadar köyde CHP ocağının olmadığı, muhaliflerin *yalan ve dalaverelerine* inanarak CHP ocağı açtıkları ancak işlemiş oldukları günahtan dolayı Allah'tan af dileyerek Vatan Cephesi'ne katıldıkları belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 25.5.1959, s. 116). Kınık köyünden 355 seçmen de CHP ocağının kapatılarak DP'ye katılmıştır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 13.4.1959, s. 117). Telgraflardan yola çıkarak bu yıl içerisinde özellikle köylerdeki CHP ocaklarının kapatılması ile vatandaşlar muhalefete olan tepkilerini göstermekte ve bu tepkilerin bir sonucu olarak DP'ye katılmaktadır.

DP'ye katılımlar gerçekleştiği bir diğer ilçe de Almus'tur. İlçenin Armutalan köyünden 195 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 20.3.1959, s. 120) ve Ekseri köyünden 75 kişi Vatan Cephesi'ne katılmışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.2.1959, s. 122). Almus'un Sideri köyünden gönderilen telgrafta da ise "1950 senesinde milletimiz layık olduğu idareye ve idare adamlarına malik olarak işbaşına geldiğini bildiğimiz halde bazı Halk partili ileri gelenlerinin yalanları ve tesirleri ile istemeyerek Halk Partisinde şimdiye kadar kalmış bulunuyoruz. Şimdi ise bu Halk Parti mütekallibelerinin peşlerinden ayrılarak memleketimiz

uğruna canla başla çalışarak faydalı eserler vücuda getiren ve getirmekte bulunan Demokrat Parti'ye Halk Partisi ocağını kapatarak biz idare heyeti 176 üyemizle birlikte köyümüzde mevcut ocağa kayıt olunarak şerefli Vatan Cephesi'ne iltihak ettiğimizi bildiririz." ifadeleri ile bir taraftan istemeyerek CHP'de kalmış oldukları dile getirilmiş, diğer taraftan da DP'nin memleketin faydasına önemli işler yaptığı için Vatan Cephesi'ne geçtikleri ifade edilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 9.2.1959, s. 123).

Vatan Cephesi'ne yoğun katılımların olduğu bir başka ilçe ise Zile'dir. Akçakeçili köyünden köy muhtarının telgrafında 238 vatandaşın CHP'den ayrılarak Vatan Cephesine katıldıkları bildirilmiştir. Söz konusu olan telgrafta *"Türk köylüsünün refah ve saadetine düşünmeyi kendisine şiar edinen DP iktidarının isabetli görüşlerine inanmış oldukları"* ifadelerine yer verilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 27.5.1959, s. 128). Çayır köyünden 177 vatandaş adına gönderilen telgrafta ise *"hükümetin memleketi yaptığı hizmetleri ve köylüyü efendice bir hayata kavuşturduğunu gördükleri CHP'nin 27 sene kendilerini lafla uyuttuğu"*, bu yüzden CHP'den ayrılarak Vatan Cephesi'ne katıldıkları belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 14.5.1959, s. 129). Zile CMP İkinci Başkanı Zihni Çamsoy; *"İstikbalin müreffeh Türkiye'sini imar etmek yolundaki davanıza bağlılığımdan.."* ifadeleri ile başlayan telgrafında kendisiyle beraber 870 kişinin DP saflarına katıldıklarını belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 13.5.1959, s. 130). Yine Zile'nin Çokçaaptallar köyünden 13 vatandaş da CMP'den ayrılarak Vatan Cephesi'ne katılmışlar ve DP'nin Türk Milletini refah ve saadete kavuşturduğunu bu yüzden de DP'li büyüklerin emirlerinden yürümek kararında olduklarını dile getirmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 5.5.1959, s. 132).

Sofular köyünden de 77 vatandaş da DP iktidarının sekiz yıl gibi kısa bir zamanda memleketi cennete çevirmesini inkar eden CHP'den ayrılarak Vatan Cephesi'ne katıldıklarını beyan etmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 29.4.1959, s. 135). Avukat Şevket Baştürk nezdinde gönderilen başka bir telgrafta ise, *on binlerce dul ve yetime emekli maaşı bağlayarak bunları sefaletten kurtardığı ve millet ve vatan için gece gündüz çalıştığı için DP'ye minnet ve şükranlarını bildiren ve DP'ye katılmayı milli bir borç bilen 35 kişinin de Vatan Cephesi'ne katıldıkları* belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 1.5.1959, s. 134). Telgraflar incelendiğinde CHP'den istifa eden vatandaşlar istifalarına gerekçe olarak CHP'nin iktidara karşı tutumundan duyulan memnuniyetsizliklerini göstermişlerdir. Ayrıca CHP'nin 27 yıllık iktidarlarında köylü için yapmadıklarını DP iktidarının yaptığı ifade edilmiştir. Savucu köyü sabık CMP Ocak başkanı Halil Özşahin'de *DP'nin yükselen abidelerini gören bir vatan evladı olarak iftihar duyduğu için 4 kişilik ailesi ile birlikte CMP'den ayrılarak Vatan Cephesi'ne katıldığını* belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 28.4.1959, s. 136). Boztepe nahiyesinde 58 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 28.4.1959, s. 137) ve Zile'nin Çayır köyünden 69 vatandaş (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 22.4.1959, s. 139) partilerinden ayrılarak DP saflarına katılmışlardır. Zile'nin Kazıklı köyünden 29 vatandaş adına CMP ocak başkanı Fevzi Kılıç da vatan ve millet uğruna yılmadan çalışan iktidarın hizmetlerini ancak anlayabildiklerini bu nedenle CMP'den ayrılarak Vatan Cephesi'ne katıldıklarını bildirmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 16.4.1959, s. 142). Uçkaya köyü muhtarı ise *DP iktidarının köylerini viraneden mamur hale getirmesi nedeniyle 159 kişi ile birlikte CHP'den ayrılarak DP'ye*

geçtiklerini belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 13.3.1959, s. 144). Hacılar köyü CMP partisi Ocak başkanı ve 12 arkadaşı da, DP'nin, CHP'nin 27 yıllık iktidarında yapamadığı yol ve barajları sekiz yıllık iktidarında yaptırdığını ancak CMP'nin bunları inkar ettiğini bu yüzden de ocaklarını kapatarak DP'ye katıldıklarını ifade etmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 10.3.1959, s. 145). Kervansaray köyünden 145 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 5.2.1959, s. 151), Bacul köyünden 129 (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 14.2.1959, s. 148), Turgutalp köyünden 42 vatandaş ve yine aynı köyden CMP'li 21 vatandaş parti ocağını kapatarak Vatan Cephesi'ne katılmışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 9.2.1959, s. 149-150). Karşıpınar, Belpınar, Kireçli, Emiryiren, Kuzalan, Nahledin ve Korucuk köyleri ile İğdir nahiyesinden toplam 601 vatandaş da partilerinden ayrılarak DP'ye katılmışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 22.1.1959, s. 156). Çeltek köyü CMP Ocak başkanı ve 39 kişi CHP'ye karşı kurulmuş CMP'ye girdiklerini ancak bu partinin idarecilerinin CHP ile ittifak kurduğunu bu yüzden kendilerini aldatan CMP'den bütün teşkilatları ile birlikte istifa ettiklerini telgraflarında bildirmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 3.2.1959, s. 152). Arşiv belgeleri incelendiğinde Zile'den DP'ye büyük katılımların olduğu, DP'nin köylere yaptığı yatırımların bu duruma gerekçe olarak sunulduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca CMP'den istifalar hususunda bu partinin CHP ile ittifakından duyulan rahatsızlığın DP'ye geçişlerde önemli bir etken olduğu belirtilmektedir. Niksar'ın Kekidir köyünden Hamdi Aydın, Mehmet Öner ve Özer Koyuncu 910 arkadaşı ile birlikte DP'ye katılmışlardır. Niksar'ın Bideze köyü muhtarı, ihtiyar heyeti ve 185 vatandaş CHP'den ayrılarak DP'ye katılmışlardır (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 20.1.1959, s. 158).

Tokat'tan Vatan Cephesi'ne katılımların en fazla Reşadiye ilçesinin köylerinden gerçekleştiği, bu ilçenin haricinde Almus, Zile, Erbaa, Niksar ve Artova ilçelerinin köylerinden de Vatan Cephesi'ne geçişlerin olduğu görülmektedir. Gönderilen telgraflar dikkate alındığında vatandaşlar o zamana kadar CHP'de yer almaktan pişmanlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca CMP ve HP'nin CHP ile ittifak kurmalarının, bu partilere üye olan vatandaşların DP'ye katılmalarında etkili olduğu dikkat çekmektedir. Köylerden Vatan Cephesi'ne katılımlarda ise DP'nin iktidarı boyunca köylere su, yol ve sağlık gibi hizmetler götürmesi de başat etken olmuştur.

Tokat'ın yerel basınında da DP'ye katılan vatandaşların isimlerinin yer aldığı görülmektedir. Tokat Sesi gazetesi 9 Ocak günü çıkan sayısının ilk sayfasında, "Erbaa'da Vatan Cephesi'ne Yeni İltihaklar" başlığı ile verdiği haberde CHP'den 117, CMP'den de 387 vatandaşın DP'ye katıldıkları belirtilmiştir (Tokat Sesi, 9 Ocak 1959, s. 1). Sözü edilen gazetenin başka bir sayısında yer alan ve Erbaa ilçesi DP İdare Heyeti Başkanı Alişan Diktaş tarafından gönderilen yazıya göre; Batı mahallesinden Halime Yağcı, Meliha Yağcı, Fadime Yağcı ve Ahmet Yağcı; İsmet Paşa mahallesinden Mustafa Alkan ve İlhami Alkan; Gazi Paşa mahallesinden H. Ahmet Çağlar 2, Aslan Yaprak 2, Evyaba köyünden Fahri Karaca 7, İbrahim Ersoy 4, Hacı Köybaşı 2, Kamil Karaca 2, Gündoğdu mahallesinden Hasan Çakır, Engelli köyünden Ali Er 12, Yurtalan köyünden Osman Alıcı 8, Mustafa Temiz 9, Hayat geniş köyünden Mehmet Yeşersin 9, Orta köyden Mehmet Yıldız 3, Kemal Şahin 3, Cemal Yağcı 2, Alan köyünden Ali Şimşek 3, Usta Mehmet köyünden Mustafa Çam 9, Ömer Tokat 6, Ayan köyünden Ali

Şenel 8, Celal Gürel 5, Manasköfe köyünden Ali Yıldırım 10, Aray köyünden Sabri Aydın 4, Varaza köyünden Halil Çelik 9, Ahret köyünden Ahmet Ateş 7 ve Reşit Ateş 8 nüfusu ile birlikte DP'ye katılmışlardır. Erbaa'dan HP'den istifa ederek DP'ye katılan vatandaşlar da olmuştur. Varaza köyünden Mehmet Çöldür, Hayat geniş köyünden Mehmet Güre, Usta Mehmet köyünden Şükrü Yıldırım, Geligin köyünden Nuri Çağlayan, İbrahim Yıldız, Raci Tutar ve Heyet Bucağından Yusuf Yıldırım aileleri ile birlikte HP'den istifa ederek DP'ye katılmışlardır. Simeri köyünden Hüsnü Yıldız, Eryaba köyünden Rahmi Arslantaş ve Bayti bucağından Kadir Akyürek aileleri ile birlikte CMP'den istifa ederek DP'ye katılmışlardır (Tokat Sesi, 18 Ocak 1959, s. 1-2). Yine Tokat'tan 24 vatandaş CHP'den istifa ederek DP'ye katılmışlardır (Tokat Sesi, 12 Şubat 1959, s. 1-2).

Tokat Sesi gazetesi 23 Aralık 1959 tarihli sayısının ilk sayfasında Tokat'ta DP'ye katılan vatandaşların 18540 kişiye ulaştığı haberini okuyucularına manşetten duyurmuştur. Verilen bilgiye göre Tokat merkezde 900, Erbaa'da 1753, Artova'da 1200, Almus'ta 1750, Niksar'da 2700, Reşadiye'de 5874, Turhal'da 800, Zile'de 3370 kişi DP'ye katılmışlardır. Arşiv belgelerinde olduğu gibi, gazetenin verdiği bilgiye göre de Vatan Cephesi'ne en fazla katılımın Reşadiye ilçesinden olduğu görülmektedir. Onu Zile, Niksar, Erbaa, Almus, Artova, Tokat merkez ve Turhal takip etmiştir. Gazetede ayrıca ilçelerde DP'den ayrılan vatandaşların sayısına da yer verilmiştir. Ancak DP'ye katılanların sayısının, partiden ayrılanların sayısından daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Tokat'taki DP teşkilatının DP'ye katılımları artırmak için herhangi bir çalışmasının olmamasının katılımların anlamını daha da önemli kıldırdığı belirtilmiştir. Bu katılımlarda iktidarın Tokat'ın sorunları ile ilgilenmesinin önemli bir payının olduğu vurgusu yapılmış, Almus barajındaki çalışmaların ilerlemesi ve Kazova sol sahilinin ihale edilmesi gibi iktidarın hizmetlerin öneminden bahsedilmiştir (Tokat Sesi, 23 Aralık 1959, s. 1; Bkz. EK 2). Tokat'ta muhalefetten yana bir yayın politikası izleyen Tokat gazetesi sütunlarında çoğunlukla DP'den istifa ederek CHP'ye dönen vatandaşlar ile ilgili haberlere yer vermiştir. Ayrıca Vatan Cephesi ile ilgili olumsuz haberlerde Tokat gazetesinin bazı sayılarında yer bulmuştur (Tokat, 7 Mayıs 1959, s. 1; Tokat, 10 Mayıs 1959, s. 1; Tokat, 16 Mayıs 1959, s. 1; Tokat, 18 Mayıs 1959, s. 1; Tokat, 31 Mayıs 1959, s. 1 Tokat, 13 Ağustos 1959, s. 1).

3-1960 Yılında Tokat'ta Vatan Cephesi

Tokat'ta bu yıl içerisinde sadece CHP'den değil CKMP'den de istifa ederek DP'ye katılanlar olmuştur. Tokat'ın Aladun köyünden DP'nin memlekete hizmet amacıyla yaptığı çalışmalar nedeniyle, CKP'nin *inkarcı ve yıkıcı* faaliyetlerinden üzüntü duyan elli kişi partilerinden istifa ederek DP'ye katıldıklarını belirtmişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 2.1.1960, s. 100). 1960 yılında Tokat'ın Niksar ilçesinden Vatan Cephesi'ne önemli sayıda geçişlerin olduğu, özellikle ilçenin Kekidir köyünden 910 kişinin CHP'den istifa ederek DP'ye katıldığı görülmektedir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 30.1.1960). Tokat Esnaflar Birliği Başkanı Mustafa Yıldız Adnan Menderes'e gönderdiği telgrafında Tokat esnafının Başbakanı duyduğu sevgi, muhabbet ve bağlılığı göstermek amacıyla kendisi ile görüşmek için 13 Ocak 1960 tarihinde randevu talep ettiklerini ancak cevap alamadıklarını belirtmiştir. Ayrıca telgrafında heyecanlarının

mazur görülmesini ve cevap beklediklerini ifade etmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 3.2.1960, s. 34).

DP'ye kayıt yaptıranlar genellikle bir taraftan CHP'nin iktidarda olduğu yıllarda köylüyü ihmal ettiğine vurgu yaparken, diğer taraftan DP'nin su, yol, okul ve ibadethanelerin onarımı gibi köylerine yaptığı yatırımlardan duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir. Örneğin Tokat'ın Erbaa ilçesinin Manasköfe köyünden Salih Yıldırım, 67 arkadaşı adına göndermiş olduğu telgrafında DP iktidarının dünya çapındaki eserlerine şahit olduklarını, bu yüzden "fesat yuvası" Halk Partisi'nden 67 arkadaşı ile birlikte istifa ederek Vatan Cephesi'ne katıldıklarını belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 21.2.1960, s. 99). Yine Tokat'ın Reşadiye ilçesi Yağsıyan köyü muhtarı da yıllardır köylerinde okul, su ve ibadethane onarımlarının ihmal edildiğini ancak DP iktidarında camilerinin onarıldığını, okullarının yapıldığını ve köye su getirildiğini bu yüzden 1948 yılından beri DP'ye destekleyen 1500 nüfuslu ve 800 seçmenli köyün iktidara sadık kalacağını ifade etmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 29.2.1960, s. 163). Artova'dan gönderilen 19 Mart 1960 tarihli telgrafta ise hükümeti destekleyen memurların baskı gördüklerine dair iddialar mevcuttur. İlçenin memurları, gönderdikleri bahse konu olan telgrafta adli ve mülki amirlerin hükümeti destekledikleri için kendilerine baskı uyguladıklarını ifade etmişler, ilçe doktorunun hapse atılmasını ise bu duruma örnek göstermişlerdir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 19.3.1960, s. 31). Almus ilçesinden de bu yıl içerisinde DP'nin hizmetlerinin CHP'li vatandaşlar üzerinde etkili olduğuna bu yüzden CHP'den istifaların gerçekleştiğine dair Genç köyü muhtarı tarafından gönderilen "Demokrat güneşinin nurlu ışığı altındaki çalışmalarımızın neticesi elde ettiğiniz semereleriniz..." ifadeleri ile başlayan telgrafta köydeki CHP Ocağından 132 seçmenin istifa ederek Vatan Cephesi'ne katıldığı ifade edilmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 21.3.1960, s. 114).

Arşiv kayıtlarına göre, Tokat'tan kitleler halinde partilerinden istifa ederek Vatan Cephesi'ne katılanların olduğu gibi birey olarak DP'ye geçenlerin ve Vatan Cephesi ocaklarında yer almak isteyenlerin de olduğu görülmektedir. Örneğin Topçu Bağı mahallesinden Ömer Şahin adlı bir vatandaş Ankara ve İstanbul'da meydana gelen olaylardan dolayı üzüntüsünü ifade ederek, her an başbakanın emrinde olduğunu belirtmiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 1.5.1960, s. 19). Seyit Çıkrıkçı isimli başka bir vatandaş ise telgrafında; "Ben otuz beş senedir fırıncılık yapıyorum, o karanlık günleri gördüm. Yazıklar olsun o karanlık günleri görüp te bu aydınlık günleri görüp görmemezlikten gelen ve karanlık günleri yüksek gençliğe unutturmak isteyenlere..." ifadelerine yer vermiştir (BCA, 10.9.0.0/217.673.2, 1.5.1960, s. 20). 1960 yılı içerisinde Tokat'tan Vatan Cephesine geçenlerin yine çoğunlukla köylerden olduğu ancak bu yıl DP'ye kayıt yaptıranların bir önceki yıla göre daha az olduğu dikkat çekmektedir.

Tokat yerel basınında bu yıl içerisinde Tokat'tan Vatan Cephesi'ne katılımlar ile ilgili herhangi bir haber gazete sütunlarında yer almamıştır. Nitekim Tokat Sesi gazetesi daha önceki yıllarda olduğu gibi bu yılda da başka illerden DP'ye katılımlar ve Vatan Cephesi ocaklarının kurulması ile ilgili haberlere yer vermiştir (Tokat Sesi, 11 Şubat 1960, s. 1; Tokat Sesi, 18 Şubat 1960, s. 1; Tokat Sesi, 27 Şubat 1960, s. 1; Tokat Sesi, 10 Mart 1960, s. 1; Tokat Sesi, 25 Mart 1960, s. 1) Tokat gazetesi ise iktidara

muhalef tavrını devam ettirmiş ve DP'den istifa haberlerini okuyucusuna duyurmuştur (Tokat, 1 Mart 1960, s. 1; Tokat, 10 Mart 1960, s. 1; Tokat, 22 Mart 1960, s. 1).

Vatan Cephesi ile ilgili belgelerde çoğunlukla “*Vatan Cephesi*” ifadesi yer almakla birlikte, bir kısmında da DP Ocağı, Vatan Cephesi Ocağı, Semt Ocağı, Adnan Menderes Ocağı, Birlik Ocağı, Gençlik Kolu ya da Kadınlar Kolu gibi isimlerle Vatan Cephesi Ocakları açılmıştır. Nitekim Tokat'ın Artova ilçesinin Kızılca Mahallesinde de 14 Mart 1960 yılında Vatan Cephesi Ocağı'nın kurulduğu görülmektedir (Doğaner, 2013, s. 53;362).

Yassıada Mahkemesi'nde üzerinde önemle durulan davalardan biri de Vatan Cephesi Davası olmuştur. Bu dava ile ilgili Yüksek Soruşturma Kurulu'nun kararları incelendiğinde; kişisel ihtiyaçların ve zaruretlerin Vatan Cephesi'ne katılımları sağlamak için istismar edildiği, bu ihtiyaçlarını karşılamak isteyen vatandaşların Vatan Cephesi'nin kapısını çalmaya mecbur tutulduğu ve siyasi kanaatlerini ve saflarını değiştirmeye zorlandıkları belirtilmiştir. Söz konusu kararlarda bu duruma örnek olarak Tokat ile ilgili bir bilgi de bulunmaktadır. 11 Nisan 1960 tarihindeki Zafer gazetesinin Tokat'tan Fuat Akman'ın CHP'den istifa ettiği⁵ haberine yer verdiği, Vatan Cephesi Davası'nda şahit olarak dinlenen Kemal Kovalı, İrfan Eyyüboğlu, Sami Bahçecier'in, Fuat Akman'ın maddi menfaat sağlamak ve fabrikasına malzeme temin etmek için gerekli olan kredi ve dövizin tahsis edileceği yönünde kendisine verilen vaatten dolayı DP'ye geçtiğini söyledikleri belirtilmiştir (BCA, 10.9.0.0/212.656.2, 22.3.1961, s. 19-20). Buradan hareketle Vatan Cephesi'ne katılımların en azından bir kısmının dönemin iktidarına yakın olmak ve bunun sağlayacağı avantajlardan yararlanmak isteyen kişileri de kendine çektiği kanaatini ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç

Vatan Cephesi Teşkilatlanması Türk siyasal hayatında yaşanan kutuplaşmanın en bariz örneklerinden birini teşkil etmiştir. DP ile muhalefet partileri arasındaki çekişme halkın iki cepheye bölünmesine neden olmuştur. Adnan Menderes'in, 12 Ekim 1958 tarihinde Manisa mitinginde yaptığı konuşmasında muhalefetin yıkıcı faaliyetlerine karşı tüm vatandaşların dahil olacağı bir Vatan Cephesi kurulacağını belirtmesinin ardından ülke genelinde olduğu gibi Tokat'tan da kitleler halinde DP'ye katılımlar gerçekleşmiştir. Arşiv belgelerinden ve Tokat basınından elde edilen bilgilere göre 1958 yılında bu katılımların istenilen düzeyde olmadığı dikkat çekmektedir. Ancak 1959 yılından itibaren Vatan Cephesi'ne bağlı ocakların sayısının artmasıyla, Tokat halkının da yoğun bir şekilde Vatan Cephesi'ne katılmaya başladığı, desteklerini de Adnan Menderes'e gönderdikleri telgraflarla ifade ettikleri görülmektedir. Halkın Vatan Cephesi'ne katılmasının en önemli nedenleri arasında, CHP'den duyulan rahatsızlık, DP'nin köylüye hak ettiği değeri vermesi, iktidarın bayındırlık ve imar faaliyetlerinden duyulan memnuniyet ve Adnan Menderes'e olan sevgi gösterilmiştir. CMP ve HP'nin CHP ile ittifak kurmaları da vatandaşların DP'ye geçişlerinde etkili olmuştur. Muhalefete duyulan tepkinin Vatan Cephesi'ne katılımları arttırmasının

⁵ Milliyet gazetesi “Dp'ye Giren Chp'li” başlığı ile verdiği haberde; Tokat CHP İl Haysiyet Divanı üyesi ve 1950-1954 devrelerinde Tokat CHP milletvekili adaylarından Fuat Akman'ın DP'ye katıldığını okuyucusuna duyurmuştur. Bk. Milliyet, 11 Nisan 1960, s. 5.

yanı sıra, DP iktidarını destekleyen vatandaşların kredi, döviz ve nakit para temin etmeleri, borçlarının ertelenmesi ve iş verilmesi gibi maddi menfaatler elde etmeleri de katılımları etkilemiştir. Vatan Cephesi'ne destek veren köylere yol, cami ve kredi sözü verilirken, CHP'ye oy veren köyün elektriğinin kesilmesi halkın Vatan Cephesi'ne katılmaya mecbur bırakıldığını bir göstergesi olmuştur.

Tokat'tan Vatan Cephesi'ne katılımların en fazla Reşadiye ilçesinin köylerinden gerçekleştiği, bu ilçenin haricinde Almus, Zile, Erbaa, Niksar ve Artova ilçelerinin köylerinden de Vatan Cephesi'ne ilginin oldukça fazla olduğu dikkat çekmektedir. DP'nin iktidarı boyunca köylülere yaptığı hizmetlerin bu durumun ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biri olduğunu söylemek mümkündür. Diğer taraftan DP'nin kurulduğu dönemde umumiyetle şehirli kesimden destek almasına rağmen Vatan Cephesi'nin kurulduğu 1958'den itibaren Tokat örneğinde de görülebileceği gibi daha çok kırsal kesimden destek alması seçmen profilinde de bir değişime işaret etmektedir. Bu yönüyle Vatan Cephesi'ne katılımların şehirli ve kırsal kesime göre mukayesesi DP'nin on yıllık iktidarı süresince toplumun farklı kesimlerinde gelişen müspet ya da menfi algılara da açıklık getirecektir.

Tokat yerel basınında iktidarı destekleyen bir yayın politikası güden Tokat Sesi gazetesi 1958 yılında Tokat'tan Vatan Cephesi'ne katılanlar hakkında kayda değer bir bilgiye yer vermemiştir. Ancak söz konusu gazete; 1959 yılı itibariyle özellikle ilçelerden DP'ye kitleler halinde katılanların olduğunu hatta Tokat'ta DP'ye katılan vatandaşların sayısının 18540'a ulaştığını, iktidarın Tokat'ın sorunları ile ilgilenmesinin halkın DP'ye geçişinde önemli bir etken olduğunu vurgulamıştır. CHP yanlısı yayın yapan Tokat gazetesi ise okuyucusuna duyurduğu haberlerde DP'nin çöktüğünü, partiden istifaların başladığını ve vatandaşların CHP'ye geri döndüğünü ifade ederken, köşe yazılarında da DP'yi ve Vatan Cephesi'ni eleştiren bir tutum sergilemiştir. Kamuoyu oluşturmada önemli bir etken olan gazetelerin destekledikleri partiden yana bir yayın politikası izlemeleri, Tokat'tan Vatan Cephesi'ne katılımlar ile ilgili yerel basın üzerinden güvenilir ve nesnel bir sonuç elde edebilmeyi engellemektedir.

Ülkede siyasi atmosferin gerginleşerek dönemin iktidar partisi olan DP ile muhalefet partileri arasındaki mücadelenin sertleşmesine ve halkın *Vatan Cephesi* ve *Güç Birliği Cephesi* çatısı altında kutuplaşmasına neden olan Vatan Cephesi oluşumunu, 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesine giden süreçte DP'yi sona yaklaştıran önemli bir etken olarak görmek mümkündür.

Extended Abstract

Coming to power as a result of the parliamentary elections held on May 14, 1950, and ending the 27-year RPP (Republican People's Party) rule, DP (Democrat Party) managed to come to power alone by receiving the support of the public in the 1954 and 1957 elections held during its ten-year rule until the military intervention on May 27, 1960. Although DP carried out practices that were subject to criticism, such as confiscating RPP's properties, closing Community Centers, converting Village Institutes into village schools, and closing MP, during the period between 1950 and 1954, which we can call its golden years; With the liberalization of the call to prayer in

Arabic, the removal of pressure on the press and the granting of new freedoms, and the developments achieved especially in the field of economy, it maintained its power with the highest vote rate received by a political party in Turkey in the elections held in 1954.

DP could not achieve the success it had achieved until 1954 in the period between 1954 and 1957. On the one hand, the increased pressure on the opposition, press, judiciary, and universities with the laws passed, and on the other hand, the emergence of economic problems, especially the stagnation in agricultural production, caused the DP to weaken. In such an environment, with the emergence of differences of opinion within the party, the Liberty Party (LP) was founded by those who left the DP. Although the DP, which received fewer votes in the 1957 elections, which took place in a tense political atmosphere, compared to the previous elections, managed to maintain its power due to the election system, the fact that it received fewer votes than the total votes received by the opposition parties was one of the most important indicators of the weakening of the party. After the 1957 elections, the tension between the government and the opposition continued to increase. The decrease in the DP's votes caused the opposition parties to increase their self-confidence to unite against the DP and form a political structure called "*Union of Power*" since October 1958. In the face of such a structure, Prime Minister Adnan Menderes, in his speech at the Manisa rally on October 12, 1958, stated that a "*Homeland Front*" would be established in which all citizens would be included against the destructive activities of the opposition.

With the call of Adnan Menderes, the organization of the Homeland Front began throughout the country and many citizens resigned from the opposition parties they were members of and joined the Homeland Front. In Tokat province, which is the subject of our study, between 1958 and 1960, many citizens, especially from the districts, resigned from RPP, LP and CMP and joined the DP. According to the telegrams sent to Prime Minister Adnan Menderes by the citizens living in Tokat, obtained from the Republic Archives of the Republic of Turkey Presidency State Archives, the reasons why the people joined the Homeland Front were that the DP took important actions and gave the villagers the value they deserve, especially with the investments they made in the villages, and the thought that RPP's path is dark and the regret of having been in opposition for years. Tokat Sesi newspaper, which pursued a publishing policy in favor of the government in Tokat, included in its issues information about the citizens who joined the DP, especially in 1959. However, Tokat newspaper, which has a publishing policy close to RPP, carried news of resignation from DP in its columns and displayed a critical attitude towards the actions of DP. This situation constitutes an obstacle to reaching an objective conclusion regarding the formation of the Homeland Front in Tokat, taking into account the press.

Kaynakça

1-Arşiv Belgeleri

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, 10.9.0.0/217.673.2.

BCA, 10.9.0.0/212.656.2.

2-Gazeteler

Milliyet, 6 Ocak 1959, Y. 9, S. 3110; *Milliyet*, 11 Nisan 1960, Y.10, S.3564.

Tokat, 18 Mart 1958, Y. 3, S. 666; *Tokat*, 7 Haziran 1958, Y. 3, S. 734; *Tokat*, 17 Haziran 1958, Y. 3, S. 742; *Tokat*, 10 Temmuz 1958, Y. 3, S. 757; *Tokat*, 12 Temmuz 1958, Y. 3, S. 759; *Tokat*, 12 Ağustos 1958, Y. 3, S. 784; *Tokat*, 14 Ağustos 1958, Y. 3, S. 786; *Tokat*, 2 Eylül 1958, Y. 3, S. 802; *Tokat*, 4 Eylül 1958, Y. 3, S. 804; *Tokat*, 6 Eylül 1958, Y. 3, S. 806; *Tokat*, 9 Eylül 1958, Y. 3, S. 808; *Tokat*, 21 Eylül 1958, Y. 3, S. 819; *Tokat*, 7 Ekim, 1958, S. 830, s. 1; *Tokat*, 16 Ekim 1958, S. 839; *Tokat*, 17 Ekim 1958, S. 840; *Tokat*, 18 Ekim 1958, S. 841; *Tokat*, 21 Aralık 1958, Y. 3, S. 887; *Tokat*, 25 Aralık 1958, Y. 3, S. 899; *Tokat*, 7 Mayıs 1959, Y. 4, S. 1003; *Tokat*, 10 Mayıs 1959, Y. 4, S. 1006; *Tokat*, 16 Mayıs 1959, Y. 4, S. 1009; *Tokat*, 18 Mayıs 1959, Y. 4, S. 1010; *Tokat*, 31 Mayıs 1959, Y. 4, S. 1022; *Tokat*, 13 Ağustos 1959, Y. 4, S. 1082; *Tokat*, 1 Mart 1960, Y. 5, S. 1252; *Tokat*, 1 Mart 1960, Y. 5, S. 1252; *Tokat*, 10 Mart 1960, Y. 5, S. 1260; *Tokat*, 22 Mart 1960, Y. 5, S. 1270.

Tokat Sesi, 30 Mart 1958, Y. 8, S. 1451; *Tokat Sesi*, 7 Eylül 1958, Y. 8, S. 1584; *Tokat Sesi*, 14 Eylül 1958, Y. 8, S. 1590; *Tokat Sesi*, 21 Eylül 1958, Y. 9, S. 1596; *Tokat Sesi*, 2 Ekim 1958, Y. 9, S. 1605; *Tokat Sesi*, 9 Ocak 1959, Y. 9, S. 1690; *Tokat Sesi*, 18 Ocak 1959, Y. 9, S. 1698; *Tokat Sesi*, 12 Şubat 1959, Y. 9, S. 1724; *Tokat Sesi*, 23 Aralık 1959, Y. 10, S. 1975; *Tokat Sesi*, 11 Şubat 1960, Y. 10, S. 1988; *Tokat Sesi*, 18 Şubat 1960, Y. 10, S. 1994; *Tokat Sesi*, 27 Şubat 1960, Y. 10, S. 2002; *Tokat Sesi*, 10 Mart 1960, Y. 10, S. 2008; *Tokat Sesi*, 25 Mart 1960, Y. 10, S. 2020.

Zafer, 6 Ocak 1959, Y. 10, S. 3368.

3-Resmi Yayınlar

Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011(2012). Ankara: Tüik Yayınları.

Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011(2008). Ankara: Tüik Yayınları.

4-Telif ve Tetkik Eserler

Ahmad, Feroz & AHMAD, Bedia Turgay.(1976) *Türkiye’de çok partili politikanın açıklamalı kronolojisi (1945-1971)*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Demir, Şerif. (2019). *Modern Türkiye’de siyasal yaşam ve demokrasi (1938-2019)*. (A. Şimşek, ed.). *Modern Türkiye Tarihi içinde* (s. 175-210). Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Taner. (2016). *Türkiye’nin uzun on yılı Demokrat Parti iktidarı ve 27 Mayıs darbesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Doğaner, Yasemin. (2013). *Türk demokrasi tarihinde vatan cephesi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Eroğul, Cem. (2013). *Demokrat Parti tarihi ve ideolojisi*. İstanbul: Yordam Kitap.

İlhan, Metin. (2016). *Demokrat Parti iktidarının son ayı ve tarihi mektup (1-27 Mayıs 1960)*. İstanbul: Akademi Titiz Yayınları.

- Karpat, Kemal. (2022). *Türk siyasi tarihi siyasal sistemin evrimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Özer, İlbeyi. (2015). *Demokrat Parti dönemi siyasi ve sosyal hayat*. İstanbul: İskenderiye Kitap.
- Tekinsoy, Betül. (2022). *Demokrat Partili yıllarda siyasetin konya basınına yansımaları (1946-1960)*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Türkmen, İsmet. (2017). 1950'li yıllarda Türk dış politikası. (S Kekevi vd., ed.). *Türk Dış Politikası (1830- 1989) içinde* (s. 519-588.). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Uyar, Hakkı. (2017). *Demokrat Parti iktidarında CHP 1950-1960*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Uzman, Nasrullah. (2018). *Yakova'dan darağacının gölgesine Abdullah Aker*. İstanbul: Kitabevi Yayınları
- Yücel, M. Serhan. (2003). *Demokrat Parti*. İstanbul: Ülke Kitapları.
- Zürcher, Erik Jan. (2008). *Modern Türkiye'nin tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

5-Makaleler

- Arslan, Zehra. (2013). Trabzon'da Vatan Cephesi (12 Ekim 1958-27 Mayıs 1960). *Karadeniz Araştırmaları*. 36 (36), 129-148.
- Aydoğmuş, Çiğdem. (2021). Milli Muhalefet Cephesine karşı iktidarın yanıtı: Vatan Cephesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*. 8 (3), 1172-1188.
- Bulut, Sedef. (2009). Üçüncü dönem Demokrat Parti iktidarı (1957-1960): Siyasi Baskılar ve Tahkikat Komisyonu. *Gazi Akademik Bakış*. 2 (4), 125-145.
- Karataş, Murat. (2022). Türkiye'de çok partili hayata geçiş sürecinin iç ve dış dinamikleri üzerine bir değerlendirme. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, C. 11, S. 32, 303-323.
- Şahin, E; Tunç, B. (2015). Demokrat Parti'nin kuruluş süreci ve DP – CHP siyasi mücadelesi (1945-1947). *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*. C. I, S. 2, 31-69.
- Uluç, V. (2020). Türkiye'de çok partili sisteme geçiş: iç ve dış dinamiklerin analizi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17 (1), 465-486.

6- Tezler

- Gaytancıoğlu, Serkan. (2011). *Demokrat Parti iktidarı ve Vatan Cephesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Yılmaz, Ensar. (2008). DP'nin iktidara geliş süreci (1945-1950). (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Ekler

Ek 1: 1958-1960 yılları arasında Vatan Cephesi ile ilgili Tokat halkı tarafından gönderilen telgrafların tarihi, türü, gönderenlerin isimleri ve adreslerini belirten liste (BCA, 10.9.0.0/217.673.2 s. 1-2.)

Adet	NO:	Tarihi	Telgrafın Türü	Keside edenin ismi ve adresi
I	188	18/10/1958	Acele	Selahattin İkinci/Meydan armiyet karaja
I	169	17/10/1958	Adi	Mustafa Şebe (Benaf dernekleri Başkanı)
I	220	23/10/1958	ELT	Tokat D.P.İl başkanı Selahattin GÜLÜT
I	2450	28/11/1958	Val	Masrur GÜRGÜNG Belediye reis vekili
I	70	2/12/1958	Adi	Demokrat Parti İl başkanı
I	597	12/12/1958	Acele	Mehmet Kazova Masrur GÜRGÜNG
I	1250	25/12/1958	Adi	Mehmet Kazova ikinci başkan D.P.
I	1324	27/12/1958	"	Mehmet Kazova D.P.Merkez busak kongresi Başkan
I	1371	29/12/1958	"	Masrur GÜRGÜNG Busak kongre başkanı
I	1750	31/12/1958	"	Tüccardan, Hıyazi sayar, Bedri uymas, Celap, Hüsnü yükler, Hacı Ödülpek
I	364	31/12/1958	"	D.P.İl idare heyeti
I	368	31/12/1958	"	Tahir yılmaz Selçuk PINAR KAHALLESİ NO:32
I	300	7/1/1959	"	D.P.İkinci başkanı Mehmet Kazova
I	814	13/1/1959	ELT	Müftü Hacı Ahmet dilaver
I	648	16/2/1959	"	Hayrettin Durmaz, Mahmut çınar, Mustafa emekçi, Zeynep busmas, Ayiçe çınar, Meliha duymas, Masıyo busmas, Ahmet Ak münger, Ayiçe aksungör, Hatice elik, Hasan kaylan, Şaziye emekli, bayram kuyucu, Şaziye kuyucu, Halil kuklay, Hebahat kuklay, Müftü topuz, Huriye topuz, melek topuz, Mehmet organaç, Hacıye oğranca, Sandet kaylan, İbrahim ulu, İzzet topuz, Tokat Ürnək gönlekeisi müzaffer kavut
I	750	18/2/1959	ELT	Herkes busak ikinci başkanı Ahmet Sarac
I	729	"	"	Mehmet Kazova
I	1101	26/2/1959	Adi	Masrur GÜRGÜNG
I	30001	17/2/1959	"	Demokrat Parti Başkanı Selahattin GÜLÜT
I	30002	18/2/1959	"	Belediye reisi Lütfi Ozel
I	30003	18/2/1959	"	ŞŞÖRler derneği başkanı Hasan demirağ
I	30004	18/2/1959	"	Sabık D.P.İl başkanlarından Dr. Müzaffer
I	30005	18/2/1959	"	Vali Fasil kaftan oğlu
I	30006	"	"	Ticaret odası Kamana Ahmet yıldızoğlu
I	30007	19/2/1959	"	Hüsnü yükler, Fevri sarıtaşlı, Müftü Şişli
I	1146	27/2/1959	"	Hayrettin uşak, Ahmet vural
I	1182	28/2/1959	"	Hacı Ahmet Dilaver Müftü
I	1202	"	ELT	Yazma inşaatçısı İbrahim Sert
I	1204	"	Yıldırım	Cemil kalender Mehmet kalyon Tüccar
I	1209	"	"	Kuşu Yelvant evran
I	1211	"	ELT	Hacı Eraslan
I	24	1/3/1959	"	Tahir yılmaz Tokat
I	61	2/3/1959	"	Teknik siraat müd. Makinist İsmail Turan
I	1137	23/3/1959	"	Çamlıbel Belnekb. Mustafa kökçek
I	320	3/4/1959	"	Müftü Ahmet dilaver
I	345	7/4/1959	"	Bahattin yedidag Katban sokak NO:19
I	354	8/4/1959	Adi	Mehmet Kazova D.P.İkinci başkanı
I	1031	15/4/1959	ELT	Artuva. Büğetküyd onki Ch.p.Başkanı Süleyman genel
I	1129	17/4/1959	"	Hüseyin busluçay, İbrahim camış, Mehmet tu: oğlu, Osman kanlıkavak Ateşli sanatlar Kal: Selu sokakta bakırcı yahya orol
E	1130	"	"	Sevket aşçın
I	1756	30/4/1959	Yıldırım	Sadık vuraloğlu ve eşi
I	229	7/5/1959	ELT	Mehmet kaseva
I	86	3/8/1959	Adi	"
I	106	"	"	"
I	88	2/10/1959	"	Süleyman eser hırdavatçı
I	1353	28/10/1959	"	Bahattin yedi dek

-228-

- Devamı ikinci sayfa -

010	09	217-673	2
-----	----	---------	---

- Birinci Sahifemin devamı -
-2-

Adet	No:	Taribi	Telgrafın noyu	Keside edenin adı
I	920	19/10/1959	Adi	Murtu Ahmet Dilaver
I	180	17/11/1959	Elt	Belediye Reisi Lutfu Üzel
I	701	"	Adi	Mehmet Kazova
I	731	18/11/1959	Elt	Ticaret Odası reisi
I	762	"	"	Esnaflar birliği başkanı Ahmet İter
I	200	31/12/1959	"	Tahir Yılmaz
I	657	17/12/1959	Adi	Vali Fazılkaftanoğlu
I	695	18/12/1959	ELT	Fransızca Öğretmeni Turan melek Felsefe Öğretmeni Ahit Öztokat
I	938	24/12/1959	Adi	Muri Kaymak
I	1171	30/12/1959	"	Bahattin Yedidağ
I	1296	31/12/1959	"	Doktor Bülent Altay
I	1370	"	"	Mehmet Kazova
I	29	1/1/1960	Elt	Tokat mebusu Keramettin Gençler
I	461	13/1/1960	Adi	Mustafa Yıldız
I	779	21/1/1960	Acele	Şarapfabrikası sahibi Sadullah edalı
I	822	22/1/1960	ELT	Felsefe Öğretmeni Ahit Öztokat Fransızca Öğretmeni Turan melek
I	1135	31/1/1960	Adi	Keramettin Gençler
I	127	3/2/1960	"	Laila Cankar Tokatta Hakim Cankar eşi
I	136	"	"	Mustafa Yıldız
I	882	25/2/1960	ELT	Hayrettin Yaman
I	923	26/2/1960	Adi	Vasfi İrem
I	616/	19/3/1960	Elt	Artuva memurlara
I	751	23/3/1960	"	Mehmet Kazova
I	971	28/3/1960	"	Bahattin Yedidağ
I	976	"	Adi	Mesrur Gürgeç
I	1043	"	"	Doktor Bülent Altay
I	1200	"	ELT	Tahir Yılmaz
I	266	7/4/1960	Adi	Mehmet Kazova
I	560	14/4/1960	ELT	Kömeç köylüleri namına bahri Yaman
I	679	17/4/1960	Yıldırım	Mehmet Kazova
I	1099	27/4/1960	Adi	Zile Demokrat parti Bucak idare heyeti
I	1209	29/4/1960	Elt	Rasih Sütlüoğlu Ahmet Demir
I	1211	"	Adi	Kasap Sevgi Östündağ
I	14	1/5/1960	Elt	Seyit Çakrakçı
I	15	"	"	Omer Şahin
I	269	6/5/1960	"	Tahir Yılmaz
I	349	9/5/1960	Adi	Gürol köyü grup başkanı Hacı Şahin
I	886	16/5/1960	Elt	Bahattin Yedidağ
I	46	27/2/1959	Adi	Çamlıbel nahiyesi köymuntarı Ömer Acar
I	45	"	"	" D.P. Bucak başkanı mevlüt bülbul
I	43	29/12/1958	ELT	" " Adil Günel
I	11	10/3/1958	"	" " D.P. Bucak başkanı mevlüt bülbul
I	18	13/4/1959	"	Ahın köyü C.H.P Müseyin Şanalıoğlu
I	14	14/4/1959	"	D.P Bucak başkanı mevlüt bülbul
I	13	9/5/1959	"	Kız köyünden bekir gencer
I	9	8/3/1959	"	Doktor Bülent Altay
I	47	20/10/1958	Adi	Demokrat parti başkanı mevlüt bülbul
I	16	16/16/1960	"	Nahiye merkez muntarı Süleyman bakır
I	4	4/4/1960	Elt	Bucak başkanı mevlüt bülbul
I	27	26/5/1960	Adi	Yatmaşköy de. P. Bucak başkanı Halil Şenal
I	101	23.3. 1960	ELT.	Çamlıbel nahiyesi Bucak Bek. Mustafa Bülbul.

48 yek

010	09	27673	2
-----	----	-------	---

Ek 2: Tokat Sesi gazetesinin 23 Aralık 1959 tarihli sayısının ilk sayfasında Tokat'ta DP'ye katılan vatandaşların 18540 kişiye ulaştığına dair manşeti (Tokat Sesi, 23 Aralık 1959, Y. 10, S. 1975, s. 1).

